

תִּלְכִּי לְלֶקֶט בְּשָׂדֵה אַחֵר וְגַם לֹא תַעֲבֹרִי
 מִזֶּה וְכוּ'. עֲנִיךָ בְּשָׂדֵה אֲשֶׁר יִקְצְרוּן וְהִלַּכְתְּ
 אַחֲרֵיהֶן הֲלוֹא צְוִיתִי אֶת הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי
 נָגְעָה, וְצִמַּת וְהִלַּכְתְּ אֶל הַכִּלְיִם וְשִׁתִּית
 מֵאֲשֶׁר יִשְׁאַבוּן הַנְּעָרִים": (רות ב)

א רַע, כִּי יֵשׁ שָׂדֵה, וְשֵׁם גְּדֻלִים אֵילָנוֹת וְעֵשְׂבִים
 יָפִים וְנָאִים מְאֹד. וְגִדְל יִקָּר יָפִי הַשָּׂדֵה

סה

"וַיֹּאמֶר בְּעֵז אֵל רוּת הֲלוֹא שָׁמַעְתְּ בְּתִי אֵל

ביאורים

לשבירת הכלים, "ואת אותותי אשר שמתי בם" –
 שבהם יש אותיות וניצוצות הקדושה, ולכן "וידעתם כי
 אני ה'" – שם אפשר להכיר את ה' יתברך, ואפשר
 למצוא שם אלוקות ושכל ליישב את הקושיות של
 האפיקורסות הזאת. ואף שבעולם הזה אי אפשר להשיג
 את בחינת החלל הפנוי, "הנני מביא מחר ארבה
 בגבולך" – לעתיד לבוא יזכו להשיג זאת, כיצד באמת
 יש שם אלוקות ואף על פי כן הוא חלל הפנוי, וזה יהיה
 על ידי הניגון העליון שהוא בחינת 'ראש אמונה', של
 הצדיק שהוא בחינת 'משה', שכל הניגונים והחכמות
 מתבטלים ונכללים בו, ועל ידו מתבטלות כל המכוכות
 של החלל הפנוי.

סה

רבינו ז"ל מקדים את הפסוק: "וַיֹּאמֶר בְּעֵז אֵל רוּת,
 הֲלוֹא שָׁמַעְתְּ בְּתִי אֵל תִּלְכִּי לְלֶקֶט בְּשָׂדֵה אַחֵר וְגַם לֹא
 תַעֲבֹרִי מִזֶּה וְכוּ'. עֲנִיךָ בְּשָׂדֵה אֲשֶׁר יִקְצְרוּן וְהִלַּכְתְּ
 אַחֲרֵיהֶן, הֲלוֹא צְוִיתִי אֶת הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נָגְעָה, וְצִמַּת
 וְהִלַּכְתְּ אֶל הַכִּלְיִם וְשִׁתִּית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאַבוּן הַנְּעָרִים" (רות
 ב). ובסוף המאמר יתבאר הרמוז בפסוק זה על פי דרכו
 של המאמר.

א. רַע, כִּי יֵשׁ בְּעוֹלְמוֹת הָעֲלִיוֹנִים בְּחִינת 'שָׂדֵה', וְשֵׁם
 גְּדֻלִים אֵילָנוֹת וְעֵשְׂבִים יָפִים וְנָאִים מְאֹד. וְגִדְל יִקָּר יָפִי

עיונים

וענתה בי צדקתי ביום מחר, בחינת מחר לקבל שכר וכו', כי
 אז יתגלה בחינת הניגון של ראש אמונה וכו', וזה (שמות ט) הנני
 מביא מחר (בחינת מחר לקבל שכר) ארבה, בחינת הניגון הנ"ל, נמצא
 מבואר שהניגון הזה הוא בחינת הקיבול שכר שלעתיד, אך אף
 על פי כן שמעתי מהר"ר נתן ז"ל, שעיקר סוד זה הניגון שיהיה
 הקיבול שכר של כל הצדיקים והחסידים כנ"ל מרומז בלקוטי
 תנינא במאמר תקעו תוכחה סי' ח' שנאמר בראש השנה
 האחרון של ימי חייו ז"ל, כי אז דיבר רבינו ז"ל מענין זה".

במאמר זה מבואר להדיא ענין השיר והניגון שלעתיד
 יתגלה הניגון והזמר של ראש אמונה: בפרפראות לחכמה כתב:
 "הנה במאמר זה מבואר להדיא הענין הנפלא והנורא שנשמע
 מפי רבינו ז"ל מענין השיר והניגון שלעתיד, שזה יהיה העולם
 הבא של כל הצדיקים והחסידים וכו', מבואר היטב על פי מה
 שכתב רבינו ז"ל שעיקר הקיבול שכר לעתיד הוא שישגו
 השגות ויבינו מה שאי אפשר היה להבין בעולם הזה, ואז ידעו
 שהחלל הפנוי הוא בבחינת ארבה וכו', שזה בחינת (בראשית ל)

גְדוּלוֹהָ, שְׁבָה תְלוּיִים בְּמָה נְשָׂמוֹת, לְפַעֲמִים פְּשִׁיחָא יוֹצֵאת לַחֲוִין, קָשָׁה לָהּ לַחֲזוֹר לְשָׂם. וְהֵם בְּלֵם מִבְּקָשִׁים וּמְצַפִּים עַל בְּעַלְהִשְׁדָּה, שְׂיֻכַּל לְהִתְעַסֵּק בְּצַרְף תְּקוּנָם. וְיֵשׁ נְשָׂמָה, שְׂתַקּוּנָה עַל־יְדֵי מִיתָה שֶׁל אֶחָד אוֹ עַל־יְדֵי מִצְוָה וְעִבּוּדָה שֶׁל אֶחָד:

וְגִדּוּלוֹ אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר, אֲשֶׁרֵי עֵין רְאֵתָה זֹאת. וְאֵילָנוֹת וְעֵשְׂבִים הֵם בְּחִינַת נְשָׂמוֹת קְדוֹשׁוֹת הַגְּדֻלִים שָׂם. וְיֵשׁ בְּמָה וּכְמָה נְשָׂמוֹת עֲרֻמוֹת, שֶׁהֵם נְעִים וְנָדִים מְחֻוּץ לְשָׂדֶה, וּמְמַתְיָנִים וּמְצַפִּים עַל תְּקוּן, שְׂיֻכְלוּ לָשׁוּב וּלְכַנֵּס אֶל מְקוֹמָם. וְגַם אֶפְלוּ נְשָׂמָה

ביאורים

וּלְכַנֵּס אֶל מְקוֹמָם. וְגַם אֶפְלוּ נְשָׂמָה גְדוּלוֹהָ, שְׁבָה תְלוּיִים בְּמָה נְשָׂמוֹת, לְפַעֲמִים פְּשִׁיחָא יוֹצֵאת לַחֲוִין, קָשָׁה לָהּ לַחֲזוֹר לְשָׂם. וְהֵם בְּלֵם מִבְּקָשִׁים וּמְצַפִּים עַל בְּעַל תְּשָׂדָה, שְׂיֻכַּל לְהִתְעַסֵּק בְּצַרְף תְּקוּנָם. וְיֵשׁ נְשָׂמָה, שְׂתַקּוּנָה עַל יְדֵי מִיתָה שֶׁל אֶחָד אוֹ עַל יְדֵי מִצְוָה וְעִבּוּדָה שֶׁל אֶחָד.

הַשְּׂדֶה וְגִדּוּלוֹ אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר, אֲשֶׁרֵי עֵין רְאֵתָה זֹאת. וְאֵילָנוֹת וְעֵשְׂבִים הֵם בְּחִינַת נְשָׂמוֹת קְדוֹשׁוֹת הַגְּדֻלִים שָׂם. וְיֵשׁ בְּמָה וּכְמָה נְשָׂמוֹת עֲרֻמוֹת, כִּי לֹא עִסְקוּ בַתּוֹרָה וּמִצְוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהֵם הַלְבוּשִׁים שֶׁל הַנִּשְׁמָה בְּעוֹלָם הַבָּא (שיחת הר"ן סי' כ"ג), שֶׁהֵם נְעִים וְנָדִים מְחֻוּץ לְשָׂדֶה, וּמְמַתְיָנִים וּמְצַפִּים עַל תְּקוּן, שְׂיֻכְלוּ לָשׁוּב

עיונים

הִיא מַחֲמַת זֶה בְּשִׁבְלֵי תִיקוּן הַנִּשְׁמוֹת הַצְּרִיכִים תִּיקוּן מַכְמָה מֵאוֹת שָׁנִים. כִּי שֵׁם בְּאוֹמֵן נִהְרָגוּ נִפְשׁוֹת רַבּוֹת בְּלִי שִׁיעוּר, וְכַמֵּה יִלְדִים אֲלֵפִים וּרְבֻבוֹת, שֶׁנִּהְרָגוּ קוֹדֵם זְמַנָּם וְכוּ'.

וְשֵׁם בְּסִימֵן קִנְיָב כְּתַב: "בְּשֵׁנַת תְּקִינָה הַנִּלְכָּה תְּחִילָה לְדַבֵּר עִמִּי מִעֵינֵי תִיקוּן הַנִּשְׁמוֹת שֶׁהוּא עוֹסֵק שֶׁהוּא עֵינֵי בְעַל הַשְּׂדֶה וְכוּ' כְּנִל", אִז אִמַר לִי, בְּזֹלָאֲטִיפְאֵלִיעַ נִדְעָה לִי קִצַּת מִזֶּה, שֶׁאִז תְּחִילָה לִידַע קִצַּת מִעֵינֵי זֶה שֶׁל הַבְּעַל הַשְּׂדֶה, וְהַמּוֹבֵן מְדַבְּרֵינוּ שֶׁאִז תְּחִילָה לִידַע וְהַעֲיָקֵר יוֹדַע עַכְשָׁיו, וְאִמַר שֶׁרַבִּי שֶׁמַּעֲוֵן בֵּר יוֹחָאִי רַמְזוּ מַעֲט מִזֶּה בְּזוּהַר הַקְּדוֹשׁ (שְׂמוֹת קַס"ו), וְהַמּוֹבֵן הִיא שְׁכֻמוֹ שֶׁהוּא יוֹדַע עַכְשָׁיו בְּעֵינֵי זֶה שֶׁל הַבְּעַל הַשְּׂדֶה לֹא יוֹדַע עֵדִינֵי שׁוֹם צְדִיק בְּעוֹלָם וְכוּ'.

וּבִימֵי מוֹהַר"ן (ס"ו י"ח ג"ט) כְּתַב: "בְּאוֹמֵן בְּיוֹם אֶחָד לְפָנֵי הַיּוֹם שֶׁל הַסְּתַלְקוֹת ז"ל הִיא שׁוֹכֵב עַל מִיטַתוֹ בְּחִלְשׁוֹת גְּדוֹל מְאוֹד, עֵנָה וְאִמַר לְהַר"ר נֶתַן ז"ל, הַאֲתָה זֹכֵר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁסִּפְרָתִי לָךְ בְּכַנִּיסְתִּי לְאוֹמִין, הֵינִי מִהַבְּעַש"ט ז"ל שְׁבֹא לְמִקּוֹם אֶחָד שֶׁהוּא שֵׁם נְשָׂמוֹת נְפֻלוֹת הַרְבֵּה מְאוֹד שֶׁהִיא מוֹכַרְחָה לְתַקְנָם, וְרֵאָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְתַקְנָם כִּי אִם כְּשִׁישְׁתַּלֵּק עַל יְדֵי זֶה, וְכַמְבּוֹאֵר מִזֶּה בְּמִקּוֹם אַחֵר (חיי מוהר"ן סי' ק"ג), עֵנָה רַבִּינוּ ז"ל וְאִמַר בּוֹהַ הַלְשׁוֹן: מַעַ הָאֵט שׁוּיָן לְאַגַּג אַרְוִיס גַּעֲקִיקֵט אוּיָף מִיר מַעַ זֶה אֶהֱלֵ מַעַךְ דְּעַר טַאפְעֵן אַהֶעַר, וְוַאֵס זֶה אֶהֱלֵ אִיךְ אִיךְ זֶה אֶעֱנֵן אֲלֵפִים רַבּוֹת רַבּוֹת רַבּוֹת. וְשֶׁךְ מְאוֹד תִּיבַת רַבּוֹת בְּכָל פַּעַם, כְּלוּמַר שִׁישׁ כֶּאֱוִין בְּאוֹמִין רִיבּוּא רַבּוֹת רַבּוֹת רַבּוֹת הַרְבֵּה שֶׁל נְשָׂמוֹת שְׁעוּמִדִּים עֵתָה סְבִיבּוֹ שִׁיתְקַנְם, בְּשִׁבְלֵי זֶה יֵשׁ לּוֹ כָּל הַעֲנִיּוּיִים וְהִיסוּרִים הַקְּשִׁים וְהַמְרִים הָאֵלֶּה. וְאַחַר כֵּךְ הִיסַב אֶת פָּנָיו קִצַּת אֶל הַקִּיר וּפִירַשׁ יְדֵיו קִצַּת, כְּאוֹמַר הַרְיֵנִי מוֹסֵר נִפְשִׁי וְהַרְיֵנִי מוֹכֵן וּמוֹזֵמן לְקַבֵּל הַכֹּל בְּשִׁבְלֵי יַתְּרָךְ, וְכָל זֹאת אִי אֶפְשָׁר לְצִיֵּר בְּכַתָּב כְּלָל וְכוּ'.

וְאַחַר כֵּךְ בְּלִילָה הַשִּׁיךְ לַיּוֹם ג', הוּא יוֹם ד' דְּסוּכּוֹת יוֹם אַחֲרוֹן שֶׁל יְמֵי חַיֵּי הַקְּדוֹשִׁים, וְזֶה אַחַר חֲצוֹת לֵילָה אוֹ עַמְדוֹ

עֵינֵי בְעַל הַשְּׂדֶה שְׁעוּבִים עֲלָיו יְסוּרִים רַבִּים, וְעֵינֵי תִיקוּן הַנִּשְׁמוֹת

דַּע כִּי יֵשׁ שְׂדֶה וְכוּ'; בְּחַיֵּי מוֹהַר"ן (ס"ו כ"ח) כְּתַב: "מְאִמַר וְיִאמַר בּוֹעֵז אֶל רוֹת סִימֵן ס"ה נִאמַר בְּקִיץ תְּקִינָה סְמוּךְ לְפִטְרִית בְּנוֹ הַיֶּלֶד הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מוֹרְנוֹ הֶרֶב רַבִּי שְׁלֵמָה אֲפֵרִים ז"ל.

וְאִז עִמְד לְפָנָיו מוֹרְנוֹ הֶרֶב רַבִּי נֶתַן ז"ל עִם עוֹד אֶחָד עַל הַעֲלִיָּה שֶׁהִיא לְאֲדַמּוֹר ז"ל עַל בֵּיתוֹ, וְאֲדַמּוֹר ז"ל סִיפֵר עִמָּם מְגוֹדֵל צַעֲרוֹ וְיִסוּרִים שֶׁל הַגְּדוּלִים שִׁישׁ לוֹ מְכַל צַד וּמְצִיֵּדֵי צַדִּים, וְהַאֲרִיךְ בּוֹהַ קִצַּת כִּי הִיא מְלֵא יְסוּרִים רַבִּים וְעִצּוּמִים מְאוֹד מְבִית וּמְחֻוּץ בְּכָל עַת תְּמִיד.

וּבַתּוֹךְ דְּבַרְיוֹ עֵנָה וְאִמַר: מַה אַתָּם יוֹדְעִים מִה גְדוֹל וְעִצּוּם הַשְּׂדֶה הַזֶּה שֶׁהִיא בְּעוֹלָם עֵינֵי הַסְּתַלְקוֹת הַיֶּלֶד הַנִּלְכָּה, כָּל לְבָבִי נִשְׁבַּר וְנִיתַק מִמְּקוֹמוֹ, וְהַתְּחִילוֹ הַדְּמַעוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת לִירֵד עַל לְחַיִּדוֹ, וְתִיכַף וּמִיד נִשְׁמַטוּ מִלְּפָנָיו מַעוּצָם הַבּוֹשָׁה שֶׁנִּפְלַע עֲלֵיהֶם עַל שְׂרָאוֹ בְּכִיּוֹתוֹ בְּפָנֵיהֶם, עַד שֶׁנִּדְמָה לָהֶם כְּאִילוֹ נִהְפֵךְ כָּל הָעוֹלָם וְנַחֲרַב, וְכַבֵּר מְבּוֹאֵר בְּמִקּוֹם אַחֵר (חיי מוהר"ן תְּקַפ"ג) בְּרַמְזוֹ קִצַּת מִעֵינֵי הַתְּקוּהָ הַגְּדוּלוֹהָ שֶׁהִיא רְאוּיָה לְבוֹא לְכָלֵל יִשְׂרָאֵל אִם לֹא הִיא נִפְטֵר הַיֶּלֶד הַקְּדוֹשׁ הַנִּלְכָּה.

וְאַחַר כֵּךְ בְּיוֹם אַחֲרָה זֶה שֶׁהִיא בְּיוֹם שְׁשֵׁי עַרְבֵי שַׁבַּת קוֹדֵשׁ אִמַר לָהֶם, אִם לֹא הִיוּ יוֹרְדִים תִּיכַף הִיא מְסַפֵּר לָהֶם דְּבַר יִפָּה מְאוֹד, וּבְיוֹם זֶה אִמַר לָהֶם הַמְאִמַר וְיִאמַר בּוֹעֵז אֶל רוֹת הַנִּלְכָּה הַמְדַבֵּר מִעֵינֵי תִיקוּן הַנִּשְׁמוֹת וְמַה שְׁצִרִיכִין מְאוֹד לְבְעַל הַשְּׂדֶה שִׁישְׁגִיחַ עֲלֵיהֶם וְיִתְקַנְם, וְזֶה שְׁחוּגֵר מִתְּנִיּוֹ הַלְוִיּוֹת בְּעַל הַשְּׂדֶה עוֹבְרִין עֲלָיו יְסוּרִים הַרְבֵּה בְּלִי שִׁיעוּר רַחֲמָנָא לְצַלָּךְ, וְהוּא בְּגוֹדֵל כּוֹחוֹ עוֹבֵר עַל כּוֹלָם וְעוֹשֶׂה פְעוּלוֹת הַשְּׂדֶה כְּמוֹ שְׁצִרִיךְ, עֵינֵי שֵׁם בְּמִאמַר הַזֶּה, וְזֶה הִיא שִׁיךְ לְעֵינֵי הַסִּיפּוֹר הַמִּהִיסוּרִים הַעוֹבְרִים עֲלָיו שִׁסְפֵּר לְפָנֵיהֶם בְּיוֹם שֶׁלְּפָנָיו כְּנִלְכָּה.

וְשֵׁם בְּסִימֵן קִנְיָא כְּתַב: "מִאִז דִּיבַר הַרְבֵּה מִעֵינֵי תִיקוּן הַנִּשְׁמוֹת, וּבְפִרְט אַחֵר שְׁבֹא מִלְּמַבְרַג בְּפִרְט בְּכַנִּיסְתוֹ לְאוֹמֵן, שְׁכָל כְּנִיסְתוֹ לְשֵׁם וְמַה שְׁבַחַר הַסְּתַלֵּק שֶׁם וְלִשְׁכַּב שֵׁם הַכֹּל

ומעלתו עובר על בלם, ועושה פעולות השדה כמו שצריך. ובשזוכה לתקן הנשמות ולהכניסם, אזי טוב ויפה מאד להתפלל, כי אזי התפלה על תקונתה:

וזה הפעלה השדה הוא משגיח ומשתדל תמיד להשקות האילנות ולגדלם, ובשאר תקוני השדה, ולהרחיק האילנות זה מזה הרחקה הראוי, שלא יבחישי אחד את חברו, כי לפעמים צריך להראות למקרב גדול הרחקה גדולה, כדי שלא יבחישי את חברו:

ומי שרוצה לחגור מתניו להכניס עצמו להיות הוא הפעלה השדה, צריך להיות איש אמוד ותקוף ונבור-חיל וחסם וצדיק גדול מאד, כי צריך להיות אדם גדול ומפלג במעלה מאד. ויש אחד, שאינו יכול לגמר הענין בראם עם מיתתו, ואפלו לזה צריך להיות גדול מאד, כי יש כמה וכמה גדולים, שאפלו עם מיתתם לא יועילו. רק אם יש אדם גדול ומפלג במעלה מאד מאד, יכול לגמר מה שצריך בחיים חיותו, כי הרבה יסורין ודברים קשים עוברין עליו, אך עלידי גדלותו

ביאורים

ומעלתו עובר על בלם, ועושה פעולות השדה כמו שצריך. ובשזוכה לתקן הנשמות ולהכניסם, אזי טוב ויפה מאד להתפלל, כי אזי התפלה על תקונתה, וכמו שיכתבאר להלן באות ב' בהרחבה.

וזה הפעל השדה הוא משגיח ומשתדל תמיד להשקות האילנות ולגדלם, ובשאר תקוני השדה, ולהרחיק האילנות זה מזה הרחקה הראוי, שלא יבחישי אחד את חברו, כי לפעמים צריך להראות למקרב גדול הרחקה גדולה, כדי שלא יבחישי את חברו.

ומי שרוצה לחגור מתניו להכניס עצמו להיות הוא הפעל השדה, צריך להיות איש אמוד ותקוף ונבור חיל וחסם וצדיק גדול מאד, כי צריך להיות אדם גדול ומפלג במעלה מאד. ויש אחד, שאינו יכול לגמר הענין כי אם עם מיתתו, ואפלו לזה צריך להיות גדול מאד, כי יש כמה וכמה גדולים, שאפלו עם מיתתם לא יועילו. רק אם יש אדם גדול ומפלג במעלה מאד מאד, יכול לגמר מה שצריך בחיים חיותו, כי הרבה יסורין ודברים קשים עוברין עליו, אך על ידי גדלותו

עיונים

אבל אתם מה לכם לדאוג מאחר שאני הולך לפניכם אין לכם להתירא כלל."

ובביאור הליקוטים כתב ששמע מאביו ז"ל כי במה שכתב על אודות הגדול והמופלג שביכולתו לגמור את התיקון בחייו, לא היתה כונתו אלא לענין משיח בעצמו שאנו מחכים אליו, כי לעוצם מלחמת הסטרא אחרא לא יכלו שאר הצדיקים לגמור את התיקון בחייהם.

הבעל השדה מביא את כל אחד שתיה תפילתו בשלימות

אזי התפילה על תיקונתה: בפרפראות לחכמה פירש, כי רוצה לומר, כמו שמבואר אחר כך, כי הבעל השדה מסתכל בכל אחד ואחד להביאו אל התכלית, היינו שהיה דיבורי התפילה שלו בשלימות כמבואר לקמן.

גם כי עיקר התפילה היא מהנשמה, בבחינת כל הנשמה תהלה י"ה כמבואר בלקוטי תנינא במאמר תקעו ממשלה סי' א', וכן במאמר זה עצמו באות ב' ובאות ד' מבואר שהדיבור של התפילה יוצא מהנפש שהוא בחינת הנשמה, ועל כן כשמתקן הנשמות ומכניסם אזי טוב ויפה מאד להתפלל.

כל דבר שבקדושה הוא נצרך מאוד מאוד לבעל השדה

שלא יבחישי את חברו: בליקוטי הלכות (ה' תפילת ערבית ה' ד') כתב: עכשיו בדורות הללו בעוקבא דמשיחא, שהסטרא

לפניו הר"ר נפתלי ז"ל והר"ר שמעון ז"ל, ואז חזר ודיבר מענין הנשמות הנ"ל מה שצריך לתקן כאן הרבה הרבה נשמות מאוד, ואמר כמה משפטים יש כאן כמה קדושים היו כאן וכו', ענה הר"ר נפתלי ז"ל ואמר לו, הלא אמרתם במאמר ויאמר בועז אל רות' שהצדיק הגדול המופלג במעלה מאוד מאוד יכול לגמור הענין בחייו, ענה הוא ז"ל ואמר, לא אמרתי לכם כי אם איזה בחינה מזה, כי ההכרח לילך ולהסתלק בשביל זה.

ואחר כך לקח המפתח של הקאמאדע ונתן להם, וצוה עליהם שתיכף שיסתלק בעודו יהיה מונח על הארץ יקחו כל הכתבים הנמצאים שם בהקאמאדע וישרפו כולם, והזהירם לקיים דבריו. והם לקחו המפתח ועמדו בבהלה, רועדים וזוחלים ומצטערים הרבה בשמעם כל זאת, והיו מתלחשים יחד על שהוא כבר מכין את עצמו כל כך להסתלק. ענה ואמר מה אתם מתלחשים, אתם רשאים לדבר מהסתלקותי בפני, כי אין אני מתפחד מזה כלל.

ואחר כך אמר להם, אפשר אתם מדברים על אודותיכם, מה יש לכם לדאוג כשאני הולך לפניכם, מה אלו הנשמות שלא היו מכירים אותי כלל הם מצפים על תיקונים שלי, מכל שכן אתם. אלו האנשים שמתו מקודם עמהם יש איזה יגיעה וכו',

מאירות וצופות בבחינות שדה צופים הנ"ל, אי יכול להסתכל בכל אחד ואחד להביא אל התכלית, הינו שיכול להסתכל בהדבור של כל אחד אם אינו על תקונו בשלמות, מחמת שרחוק מהתכלית עדן, אי הוא מביא אל התכלית, ואז הדבור בהגן בשלמות: כי כל דבור ודבור הוא עולם מלא, וכשאדם עומד להתפלל ומדבר דבורי התפלה, אי הוא מלקט ציצים ופרחים ושונים נאים. כאדם ההולך בשדה, ומלקט שונים ופרחים נאים אחת לאחת, עד

ב ודע, שכשהנשמות עושין פרות, שעושין רצונו של מקום, אי מאירין עיני בעל השדה, ויכולין להיות צופין ורואין במקום שצריך, וזה בחינת (במדבר כג): "שדה צופים", אבל כשאין עושין רצונו ותפלה, חס ושלום, אי נתחשבים עיניו, חס ושלום. וזה בחינת שדה בוכים (אהלות פ' יח מ"ק ה: ע"ש), כי כבי הוא קלקול הראות, כמו שכתוב (קהלת יב): "ושבו העינים אחר הנשם", ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קנא:): זה הראות, שהולך אחר הבכי, וכשעיניו

ביאורים

שמתקלקלת ראייתו של בעל השדה. וכשעיניו מאירות וצופות בבחינות 'שדה צופים' הנ"ל, אי יכול להסתכל בכל אחד ואחד להביא אל התכלית, הינו שיכול להסתכל בהדבור של כל אחד שהוא מדבר בתפילתו אם אינו על תקונו בשלמות, מחמת שרחוק מהתכלית עדן, אי הוא מביא אל התכלית, ואז הדבור בהגן בשלמות.

וביאור הענין, כי כל דבור ודבור הוא עולם מלא, וכשאדם עומד להתפלל ומדבר דבורי התפלה, אי הוא מלקט ציצים ופרחים ושונים נאים. כאדם ההולך בשדה, ומלקט שונים ופרחים נאים אחת לאחת, עד שעושה אגדה אחת, ואחר כך מלקט עוד

ב. ודע, שכשהנשמות עושין פרות, שעושין רצונו של מקום, אי מאירין עיני בעל השדה, ויכולין להיות צופין ורואין במקום שצריך, וזה בחינת (במדבר כג): "שדה צופים", שרומז על כך שבעל השדה צופה ורואה במקום שצריך, אבל כשאין עושין רצונו ותפלה חס ושלום, אי נתחשבים עיניו של בעל השדה, חס ושלום. וזה בחינת 'שדה בוכים' (אהלות פ' יח מ"ק ה: ע"ש), כי כבי הוא קלקול הראות, כמו שכתוב (קהלת יב): "ושבו העינים אחר הנשם", ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קנא:): זה הראות, שהולך אחר הבכי, שעל ידי הבכי מתקלקלת הראיה של האדם, נמצא שבכי רומז על קלקול הראיה, ולכן 'שדה בוכים', רומז על כך

עיונים

בעלמא, מכל שכן כשעושה איזה עובדא דקדושה, תיכף חוטף אותו הצדיק האמת שבכל דור העוסק בתיקון השדה, הוא חוטף אותו ומכניס אותו למקום שמכניס לצורך הבנין הנפלא והנורא שהוא עוסק לבנות, להכניס לשם כל הנדחים שבעולם ולא ישאר אחד מהם בחוץ.

ביאור עיני שדה בוכים

שדה בוכים: ברע"ב שם פירש: "שדה בוכים – מקום רחוק מבית הקברות שמושיבין שם המטה של המת ומתוועדין ובוכין שם".

מאמר הגמרא שהראות הולך אחר הבכי

שהולך אחר הבכי: בגמ' שבת דף קנ"א ע"ב מובא: "עד אשר לא תחשך השמש והאור, זו פדחת והחוטם, והיית, זו נשמה, והכוכבים, אלו הלסתות, ושבו העינים אחר הגשם, זו מאור עיניו של אדם שהולך אחר הבכי", ופירש רש"י: "ושבו העינים – חשכת עינים יבוא ויכסה המאור, אחר שירבה בכייה בזקנותו מחמת תשות כח, וצרות רבות עליו".

אחרא התפשטה והתגברה מאוד מאוד לארכה ולרחבה, מחמת שהיא רואה שעוד מעט מעט יבוא משיח ויוציא בלעה מפיה, על כן כל מה שאחד מישראל עושה לפעמים איזה דבר שבקדושה, הן לימוד התורה או תפילה או צדקה וגמילות חסדים או שארי איזה מצוות, הכל הוא יקר מאוד מאוד בעיני ה' יתברך, והוא נצרך מאוד לבעל השדה העוסק בתיקוני השדה, שהוא תיקון כל הנשמות וכל העולמות, כי כל דבר שבקדושה גדול או קטן הכל נצרך לו מאוד לבנין הקדושה שהוא עוסק לבנות.

ועל כן אף על פי שזה האדם שעשה הדבר שבקדושה או עסק כבר קצת בעבודת ה' ימים או שנים נפל אחר כך, אפילו אם נפילתו גדולה מאוד רחמנא ליצלן, ואפילו אם חזר ונתעורר לעבודת ה' יתברך וחזר ונפל, וכן היה כמה פעמים אין מספר, אפילו אם יהיה איך שיהיה, אף על פי כן תדע ותאמין באמונה שלמה שאין שום דיבור ולא שום עבודה קלה נאבד לעולם, ואפילו התעוררות בעלמא ומחשבה טובה אינו נאבד לעולם, וכמו שאיתא בזהוה הקדוש לית רעותא טבא דאתאביד וכו', כי תיכף כשנתעורר באיזה התעוררות

שְׁעוֹשָׂה אֲגֵדָה אַחַת, וְאַחֲרֵיכֶּן מְלַקֵּט עוֹד אַחַת
לְאַחַת וְעוֹשָׂה אֲגֵדָה אַחֶרֶת וּמְחַבְרֵם יַחַד, וְכֵן הוֹלֵךְ
וּמְלַקֵּט וּמְקַבֵּץ כַּמָּה וְכַמָּה אֲגֵדוֹת יָפִים וְנְאֻמִּים,
כְּמוֹ כֵּן הוּא הוֹלֵךְ בְּתַפְלָה מְאוֹת לְאוֹת, עַד
שְׁמֵת־חֲבָרִים כַּמָּה אוֹתוֹת וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם דְּבוּר. וְכֵן
עוֹשֶׂה בְּתַבּוֹת שְׁלֵמוֹת, וְאַחֲרֵיכֶּן נִתְחַבְּרִין שְׁתֵּי
הַתַּבּוֹת. וְאַחֲרֵיכֶּן הוֹלֵךְ וּמְלַקֵּט יוֹתֵר, עַד שְׁגוֹמֵר

בְּרַכָּה אַחַת. וְאַחֲרֵיכֶּן מְלַקֵּט יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְהוֹלֵךְ
מֵאַבּוֹת לְגַבּוֹרוֹת, וּמְגַבּוֹרוֹת לְקַדְשׁוֹת, וְכֵן הוֹלֵךְ לְהֵלֵן
יוֹתֵר. מִי יִפְאָר גְּדֹל פְּאָר הַלְקוּטִים וְהַקְבוּצִים, שְׂאֵדָם
מְלַקֵּט וּמְקַבֵּץ בְּדַבּוּרֵי הַתַּפְלָה:
וּבְשֵׁהדְבּוּר יוֹצֵא, וְהַדְּבּוּר הוּא יוֹצֵא מִהַנְּפֵשׁ, כְּמוֹ
שְׁכַתּוּב (בראשית ב): "וַיְהִי הָאָדָם לְגַנֵּשׁ
חַיָּה", וְתַרְגוּמוֹ: לְרוּחַ מְמַלְלָא, וְהַדְּבּוּר כָּא וְנִשְׁמָע

ביאורים

אֶחָת לְאַחַת וְעוֹשֶׂה אֲגֵדָה אַחֶרֶת וּמְחַבְרֵם יַחַד, וְכֵן
הוֹלֵךְ וּמְלַקֵּט וּמְקַבֵּץ כַּמָּה וְכַמָּה אֲגֵדוֹת יָפִים וְנְאֻמִּים,
כְּמוֹ כֵּן הוּא הוֹלֵךְ בְּתַפְלָה מְאוֹת לְאוֹת, עַד
שְׁמֵת־חֲבָרִים כַּמָּה אוֹתוֹת וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם דְּבוּר. וְכֵן
עוֹשֶׂה בְּתַבּוֹת שְׁלֵמוֹת, וְאַחֲרֵיכֶּן נִתְחַבְּרִין שְׁתֵּי
הַתַּבּוֹת. וְאַחֲרֵיכֶּן הוֹלֵךְ וּמְלַקֵּט יוֹתֵר, וְהוֹלֵךְ מֵאַבּוֹת

לְגַבּוֹרוֹת, וּמְגַבּוֹרוֹת לְקַדְשׁוֹת, וְכֵן הוֹלֵךְ לְהֵלֵן יוֹתֵר. מִי
יִפְאָר גְּדֹל פְּאָר הַלְקוּטִים וְהַקְבוּצִים, שְׂאֵדָם מְלַקֵּט
וּמְקַבֵּץ בְּדַבּוּרֵי הַתַּפְלָה.
וּבְשֵׁהדְבּוּר יוֹצֵא, וְהַדְּבּוּר הוּא יוֹצֵא מִהַנְּפֵשׁ, כְּמוֹ
שְׁכַתּוּב בְּבִרְיַת הָאָדָם (בראשית ב): "וַיְהִי הָאָדָם לְגַנֵּשׁ
חַיָּה", וְתַרְגוּמוֹ: לְרוּחַ מְמַלְלָא – לְרוּחַ מְדַבְּרָת, הִרִי
שֶׁהַדְּבּוּר הוּא מִבְּחִינַת הַנְּפֵשׁ, וְהַדְּבּוּר כָּא וְנִשְׁמָע

עיונים

כֶּשֶׁם שִׁישׁ שֶׁדָּה בְּכַלְלוּת כִּךְ יֵשׁ גַּם שֶׁדָּה בְּפִרְטוּת אַצֵּל כֹּל
אֶחָד, שְׁדִיבּוּרֵי הַתַּפְלָה צוֹמְחִים בְּשֶׁדָּה שְׁלוֹ
וְהַדְּבּוּר הוּא יוֹצֵא מִהַנְּפֵשׁ: בְּבִיאוּר הַלִּיקוּטִים כְּתוּב, כִּי בִמָּה
שְׁכַתּוּב כֹּאן שֶׁהַדְּבּוּר יוֹצֵא מִהַנְּפֵשׁ, מְבוֹאָר יוֹתֵר מֵה שְׁכַתּוּב
לְעֵיל לְעַנְיַן הַנְּפִשׁוֹת הַצּוֹמְחִים וְגוֹדְלִים בְּשֶׁדָּה הָעֵלְיוֹנָה,
שֶׁהַנְּפִשׁוֹת וְהַדְּבּוּרִים הֵם בְּחִינָה אַחַת, וְהֵינּוּ כִּי עַנְיַן הַשֶּׁדָּה
מְלַבֵּד מֵה שִׁישְׁנו בְּכַלְלוּת, שְׁכֹל הַנְּפִשׁוֹת גְּדוֹלִים בְּשֶׁדָּה אַחַת
וְהַצְדִּיק בְּעַל הַשֶּׁדָּה מְשַׁגֵּיחַ עֲלֵיהֶם, יִשְׁנו גַּם שֶׁדָּה בְּפִרְטוּת
אַצֵּל כֹּל אֶחָד, שְׁדִיבּוּרֵי הַתַּפְלָה שְׁלוֹ הֵם צִיצִים וּפְרָחִים
וְשׁוֹשְׁנִים נְאֻמִּים הַגְּדוֹלִים וְצוֹמְחִים בְּשֶׁדָּה שְׁלוֹ, וְהוּא צִרְיָן
לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם וּלְתַקְּנֵם.

וְהֵנָּה מְבוֹאָר לְקַמֵּן שֶׁהַנְּפֵשׁ הִיא בַת הַשְּׁכֹל, וְעֵיקָר גִּידוּל
הַנְּפֵשׁ הוּא עַל יְדֵי הַשְּׁכֹל שֶׁמְגַדְּלָה וּמְתַקְּנָה, וְכִשְׁהַשְּׁכֹל
בְּשִׁלְמוּת אוֹ הַנְּפֵשׁ עוֹשֶׂה פִירוּת, וְהֵינּוּ שֶׁהַשְּׁכֹל שֶׁל הָאָדָם
הוּא בְּחִינַת בְּעַל הַשֶּׁדָּה שֶׁמְתַקֵּן אֶת הַדְּבּוּרִים שֶׁהֵם הַפִּירוּת
הַיּוֹצֵאִים מִהַנְּפֵשׁ, וּמּוֹבָא עוֹד לְקַמֵּן שֶׁהַשְּׁכֹל נִקְרָא בּוֹעֵז, וּמוֹבֵן
מִזֶּה, שְׁכֶשֶׁם שֶׁבְּפִרְטוּת צִרְיָן בְּעַל הַשֶּׁדָּה לְהִיּוֹת בְּעוֹז הַחֲכָמָה
וְהַשְּׁכֹל, כִּךְ גַּם בְּכַלְלוּת הַצְדִּיק בְּעַל הַשֶּׁדָּה צִרְיָן שִׁיחִיה בּוֹ
עוֹז וְתוֹקֵף וְיִחִיה גִּיבוּר חֵיל וְחֹכֶם, מְלַבֵּד מֵה שְׁצִרְיָן לְהִיּוֹת
צְדִיק גְּדוֹל מְאוֹד, וְכַמּוֹבָא לְעֵיל בְּאוֹת א' שְׁצִרְיָן לְהִיּוֹת אִישׁ
אֲמוּד וְתַקִּיף וְגִיבוּר חֵיל וְחֹכֶם וְצְדִיק גְּדוֹל מְאוֹד.

וְהֵנָּה מְבוֹאָר לְקַמֵּן שֶׁהַנְּפֵשׁ הִיא בְּחִינַת 'אַרְץ פְּרִי לְמִלְחָה',
וְהַתּוֹרָה הִיא בְּחִינַת מִים שֶׁעַל יְדֵם מְקַרְרִים וּמְכַבֵּים אֶת
הַצְּמָאוֹן שֶׁל הַנְּפֵשׁ, זֶהוּ כְּעֵין הַמּוֹבָא לְעֵיל שְׁצִרְיָן לְהַשְׁקִית
אֶת גִּידוּלֵי הַשֶּׁדָּה, כִּי הַנְּפֵשׁ וְהַדְּבּוּרִים שִׁיּוֹצֵאִים מִמֶּנָּה הֵם
בְּחִינַת גִּידוּלֵי הַשֶּׁדָּה.

וְהֵנָּה נִמְצָא לְפִי זֶה שְׁכֶשֶׁם שֶׁבְּפִרְטוּת הָאָדָם צִרְיָן לְהַמְשִׁיךְ
אֶת מִימֵי הַתּוֹרָה מִהַתְּכִלִּית כְּדֵי לְקַרֵּר אֶת הַיְסוּרִים וְכְדֵי לְגַדֵּל
אֶת הַנְּפֵשׁ וְהַדְּבּוּרִים, כִּךְ גַּם בְּכַלְלוּת הַצְדִּיק הַגְּדוֹל בְּעַל
הַשֶּׁדָּה צִרְיָן לְהַתְּכַבֵּל מְאוֹד אֶל הַתְּכִלִּית וְלִהְיוֹת שֶׁלֹּא
מְאוֹד מִימֵי הַתּוֹרָה כְּדֵי לְהַשְׁקוֹת וּלְגַדֵּל אֶת כֹּל הַנְּפִשׁוֹת, וְכְדֵי
לְעַמּוּד כִּנְגַד הַבְּעֵלֵי דֵינִים שֶׁמְתַגְּבְּרִים בְּיוֹתֵר וּמְגִבְרִים אֶת
הַיְסוּרִים כְּשַׁחוּז מִהִבְטוּל, כְּמוֹבָא לְקַמֵּן, וְלִכְּנָן קֶשֶׁה וְכַבֵּד גַּם
לְגְדוּלִים וְהַצְדִּיקִים לְזִכּוֹת תְּמִיד לְרוֹב הַבִּיטוּל הַמוֹכַרְח
בְּשִׁבְלֵי זֶה, וְזֶהוּ מֵה שְׁמוּבָא לְעֵיל שְׁמִי שְׁרוּצָה לְחַגּוֹר מְתַנּוּ
וְלִהְיוֹת בְּעַל הַשֶּׁדָּה עוֹבְרִים עֲלָיו הַרְבֵּה יְסוּרִים וְדַבְרִים קָשִׁים.
וְהֵנָּה מּוֹבָא לְקַמֵּן בְּסוּף הַמְאֻמֵּר שֶׁהַקְּצִירָה הִיא בְּחִינַת
הַתְּכִלִּית, כִּי הַקְּצִירָה הִיא תְּכִלִּית הַחֲרִישָׁה וְהַזְרִיעָה, וְיֵשׁ לְבָאָר
שֶׁזֶהוּ הָעַנְיָן שִׁישׁ צְדִיק שְׁאִינוּ יְכוּל לְגַמּוֹר תִּיקוֹן הַשֶּׁדָּה אִלָּא
עַל יְדֵי הַסְתַּלְקוּתוֹ, כִּי הַקְּצִירָה הִיא בְּחִינַת הַסְתַּלְקוּת.

וּמּוֹבָא עוֹד לְקַמֵּן שֶׁעַנְיַן הַבִּיטוּל אֶל הַתְּכִלִּית הוּא בְּחִינַת
מֵשֶׁה וְאַהֲרֹן, וְנִרְאֶה מְבוֹאָר, שְׁכֹל אֶחָד מֵהֶם נִחְשָׁב לְקוּמָה
מִיּוֹחַדָּת, וְהֵם נִמְצָאִים בְּכֹל אֹפְנֵי הַפִּרְטוּת וְהַכְּלָלוּת בְּדֶרֶךְ
נִפְלָא וְנִרְאֶה אֲשֶׁר עֵין לֹא רָאָתָהּ, וְכַמּוֹבָא לְקַמֵּן שֶׁהִבְטוּל אֶל
הַתְּכִלִּית הוּא בְּחִינַת עֵדוֹן עֵין לֹא רָאָתָהּ.

וְלִפִּי זֶה מְבוֹאָר הָעַנְיָן שְׁדִיבּוּרֵי הַתַּפְלָה מּוֹכַרְחִים לְהִיּוֹת
בְּבְחִינַת כּוֹלוֹ אֶחָד, שֶׁמִּתְחַלֵּט הַתַּפְלָה עַד הַסּוּף יִהְיֶה כּוֹלוֹ
אֶחָד, כִּי כֶּשֶׁם שֶׁהַעֲדָן הָעֵלְיוֹן הוּא בְּאַחַדוֹת אַחַת, כְּמוֹבָא
לְקַמֵּן הַפְּסוּק "בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד", כִּךְ גַּם
צִרְיָן הַשֶּׁדָּה הַתְּחַתּוֹן שֶׁל דִּיבּוּרֵי הַתַּפְלָה לְהִיּוֹת בְּאַחַדוֹת
אַחַת, כְּדֵי שִׁיּוּכֵל לְקַבֵּל אֶת מִימֵי הַתּוֹרָה הַנִּמְשָׁכִים מִהַעֲדָן
הָעֵלְיוֹן. וּמוֹבֵן מִזֶּה עוֹד, שְׁכֶשֶׁם שֶׁבְּפִרְטוּת צִרְיָן לְהִיּוֹת
אַחַדוֹת בְּדִיבּוּרִים כְּדֵי שִׁיּוּכֵלוּ לְקַבֵּל אֶת מִימֵי הַתּוֹרָה

תוכל להתפרד ממני, לגדל ההתקשרות והאהבה שיש בינינו. כי אתה רואה את יקר יפני ויוני ותדרי ותפארתי, ואיך תוכל לנתק עצמך ממני ולפרד מאתי. הן אמת שאתה צריך לילך יותר כדי ללקט עוד סגולות יקרות וחמודות גדולות, אבל איך תוכל עוד סגולות יקרות וחמודות גדולות, אבל איך תוכל

לאוניו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות טו): השמע לאוניו מה שאתה מוציא בפיד, אזי הדבור מבקש ומתחנן מהנפש לכל תפרד ממנו. ותבך כשיוצא אות ראשונה, כגון אות ב"ת מתבת ברוך, אזי מבקש ומתחנן מהנפש לכל תפרד ממנו: כי איך

ביאורים

בינינו. כי אתה רואה את יקר יפני ויוני ותדרי ותפארתי, ואיך תוכל לנתק עצמך ממני ולפרד מאתי. הן אמת שאתה צריך לילך יותר כדי ללקט עוד סגולות יקרות וחמודות גדולות, אבל איך תוכל לפרד ממני ולשכח אותי, על כל פנים תראה, ששכל מקום שתלך ותבוא לשם, לא תשכח אותי ולא תפרד ממני. מפל

לאוניו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות טו): 'השמע לאוניו מה שאתה מוציא בפיד', אזי הדבור מבקש ומתחנן מהנפש לכל תפרד ממנו. ותבך כשיוצא אות ראשונה, כגון אות ב"ת מתבת ברוך, אזי מבקש ומתחנן מהנפש לכל תפרד ממנו: כי איך תוכל להתפרד ממני, לגדל ההתקשרות והאהבה שיש

עיונים

והסטרא אחרא אם יחזרו לעולם הזה, אבל הם חוזרים ומאירים אחר הסתלקותם על ידי תלמידיהם, ועל ידי התלמידים נמשכת הזריחה של הרשימו והמשכת מימי התורה לעולם הזה, שזהו תיקון הושב.

וכתב עוד, כי שמע מאביו רבי נחמן מטולטשין ז"ל, שמה שמובא בתחילת המאמר שיש צדיק גדול ומופלג שיכול לגמור את התיקון של השדה העליונה בחייו, לא היתה כוונתו אלא על משיח בעצמו שאנו מחכים אליו, כי מעוצם מלחמות הבעלי דינים, שעיקר רדיפתם היא לבעל השדה בעצמו, והם מתלבשים בנפשות ישראל שהם חלקי איבריו בעצמם, (כי הצדיק כלפי הנפשות הוא כמו השכל לגבי האיברים), כדי שיפרדו מהצדיק בעל השדה במחלוקת ומריבה, לכן מוכרח הצדיק להסתלק לגמרי ואינו יכול לשוב לעולם הזה, וכמו שהוכרחו משה ואהרן להסתלק בזמן ששאבו מים להשקות את העדה, שמרמו על המשכת מימי התורה, שאז התגברה המריבה והמחלוקת שנמשכת מהסטרא אחרא, עד שהוכרחו להסתלק.

וזהו הענין שרבינו הקדוש אמר לתלמידיו (עין חיי מוהר"ן סימנים קכ"א וקכ"ו ושע"ג) שהם יעסקו בתיקון בני אדם החיים, והוא מוכרח לעסוק בתיקון הנשמות שכבר מתו, כי בעוצם המריבה והמחלוקת של נפשות ישראל על הצדיק, הוכרח רבינו הקדוש להתעלות במיתתו אל התכלית, והתחבר עצמו בעלייתו עם שאר כל נשמות המתים שסבבו אותו, כדי להעלות בשעת עלייתו גם אותם, לכל אחד על מקומו בשדה העליונה, ועל ידי התיקונים האלה בעצמם הוא מאיר ומזריח בתלמידיו את הכח להתחבר לנפשות החיים, שזהו תיקון הושב שהצדיק מוכרח להמשיך בעולם הזה. וגם לבסוף בזמן קץ הפלאות ישוב רבינו הקדוש ויאיר מתכלית העדן העליון כדי לגמור את התיקון על ידי משיח שהוא בעל השדה שאנו מחכים לו.

מהתכלית, כך גם בכלליות צריך להיות אחדות בין כלליות נפשות ישראל, כדי שיוכלו לקבל את מימי התורה הנמשכים על ידי בעל השדה מהתכלית.

וכתב עוד, כי מבואר במאמר זה שכל ההצלה מהיסורים הוא על ידי המוח והדעת שמתבטל אל התכלית, ואמנם לעומת זה גם עיקר התגברות הצער והיסורים הוא על המוח והדעת, כמובא לקמן שעיקר ההרגשה של היסורים הוא במוח, כי מהמוח יוצאים צינורות לכל האיברים, ועל ידי זה מרגיש המוח את הכאב באיזו איבר שהוא, והנה נתבאר לעיל שבפרטיות נחשב השכל לבעל השדה, ונמצא לפי זה שגם בכלליות בעל השדה שהוא בחינת השכל, הוא מרגיש את עיקר היסורים, וזהו מה שמובא לעיל שמי שרוצה לחגור מתניו ולהיות בעל השדה עוברים עליו הרבה יסורים ודברים קשים.

וכתב עוד, כי הנה הצער והיסורים של הגוף מתגברים, והשכל שהוא הנשמה עולה אל התכלית, וחוזר וממשיך משם את מימי התורה כדי לרפאות את הגוף, ונראה מבואר שעיקר התיקון כשחוזר מהביטול הוא בשביל לרפאות את הגוף לגמרי, דהיינו שיזכה לתחיית המתים, שאז יזכה לתחייה ורפואה לנצח, כי הנשמה שהיא המוח העולה אל התכלית לבדה אין לה שלימות, אלא כשהגוף והנשמה מתחברים יחד, וזה יהיה בתחיית המתים, שהגוף והנשמה יחד יתדבקו בה' יתברך.

והנה כשם שהוא בפרטיות בענין השכל, כך הוא גם בכלליות בענין בעל השדה, שהוא עולה אל התכלית וממשיך משם את מימי התורה כדי לרפאות את נשמות ישראל, ולפעמים הצדיקים מסתלקים ועולים אל התכלית ברצוא בלבד, ואינם חוזרים לעולם הזה, וזהו משום שאינם יכולים בעצמם לחזור בגלל ההתגברות שיתגברו עליהם היסורים

התכלית, והוא בחינת פלו טוב, כי אחד הוא פלו טוב, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים י) על פסוק זה: "ביום ההוא יהיה ה' אחד וכו'" – אטו האדנא לאו אחד הוא? אלא האדנא מברכין על הרעה דין אמת, ועל הטובה – הטוב והמיטיב, אבל לעתיד יברכו על הכל הטוב והמיטיב. נמצא, שבחינת אחד הוא התכלית, והוא פלו טוב, כי התכלית הוא פלו טוב, כי אפלו כל הצרות והיסורים והרעות העוברין על האדם, הם ושלום, אם יסתכל על התכלית – בודאי אינם רעות כלל, רק טובות גדולות, כי בודאי כל היסורים באים בכונה מהשם יתברך לטובתו, אם להזכירו שישוב בתשובה, אם למרק עוונותיו, ואם כן היסורים הם טובות גדולות, כי פגנת השם יתברך הוא בודאי רק לטובה. נמצא, שבכל הרעות והיסורים שיש לאדם, הם ושלום, אם יסתכל על התכלית, הינו פגנת השם יתברך, לא יהיה לו יסורין כלל, רק אדרבא, ותמלא שמחה מגדל רב הטובה, שישתכל בתכלית היסורין הללו, כי

לפרד ממני ולשבח אותי, על-כל-פנים תראה, שבכל מקום שתלך ותבוא לשם, לא תשבח אותי ולא תפרד ממני. מפלשפן כשגומר תבה אחת, אזי כל התבה מבקשת כל הנ"ל, ומלפפת ומחבקת אותו, ואינה מנחת אותו לילך מאתה כנ"ל:

ובאמת הוא צריך ומקרה לדבר עוד הרבה דבורים וכמה ברכות וענינים עד גמר התפלה, על-כן הכלל – שצריך לעשות אחד מכל התפלה בלה, ובכל דבור שמדבר, יהיה נמצא שם כל הדבורים של התפלה, ומהתחלת התפלה עד הסוף יהיה הכל אחד. וכשעומד בהדבור האחרון של התפלה, יהיה עדין עומד בתבה ראשונה של התפלה, כדי שעל-ידי זה יוכל להתפלל כל התפלה בלה, ואף-על-פי-כן לא יתפרד אפלו מאות ראשונה של התפלה:

ג. ודע, שבחינה זו, הינו בחינת אחד, זה הוא בחינת התכלית, כמו שכתוב (זכריה יד): "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד". וביום ההוא, הינו

ביאורים

"ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד". ו"ביום ההוא", הינו התכלית, שהוא העולם הבא, והוא בחינת פלו טוב, כי 'אחד' הוא פלו טוב, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים י) על פסוק זה: "ביום ההוא יהיה ה' אחד וכו' ושמו אחד" – אטו האדנא לאו אחד הוא? – וכי עכשיו הקב"ה אינו אחד, אלא האדנא – בזמן הזה מברכין על הרעה דין אמת, ועל הטובה – הטוב והמיטיב, אבל לעתיד יברכו על הכל הטוב והמיטיב. נמצא, שבחינת 'אחד' הוא התכלית, והוא פלו טוב, כי התכלית הוא פלו טוב, כי אפלו כל הצרות והיסורים והרעות העוברין על האדם הם ושלום, אם יסתכל על התכלית – בודאי אינם רעות כלל, רק טובות גדולות, כי בודאי כל היסורים באים בכונה מהשם יתברך לטובתו, אם להזכירו שישוב בתשובה, אם למרק עוונותיו, ואם כן היסורים הם טובות גדולות, כי פגנת השם יתברך הוא בודאי רק לטובה. נמצא, שבכל הרעות והיסורים שיש לאדם, הם ושלום, אם יסתכל על התכלית, הינו פגנת השם יתברך, לא יהיה לו יסורין כלל, רק אדרבא, ותמלא שמחה מגדל רב הטובה, שישתכל בתכלית היסורין

שבן כשגומר תבה אחת, אזי כל התבה מבקשת כל הנ"ל, ומלפפת ומחבקת אותו, ואינה מנחת אותו לילך מאתה כנ"ל.

ובאמת הוא צריך ומקרה לדבר עוד הרבה דבורים וכמה ברכות וענינים עד גמר התפלה, על-כן הכלל – שצריך לעשות אחד מכל התפלה בלה, ובכל דבור שמדבר, יהיה נמצא שם כל הדבורים של התפלה, ומהתחלת התפלה עד הסוף יהיה הכל אחד. וכשעומד בהדבור האחרון של התפלה, יהיה עדין עומד בתבה ראשונה של התפלה, כדי שעל ידי זה יוכל להתפלל כל התפלה בלה, ואף על פי כן לא יתפרד אפלו מאות ראשונה של התפלה. ודבר זה נעשה על ידי בעל השדה, שמביא את האדם אל התכלית, שהוא כולו אחד, ואז יכול האדם לעשות אחד מכל התפלה. ועתה יתבאר באריכות ענין הביטול אל התכלית, עד שלבסוף יתבאר ענין שבעל השדה מביא את האדם אל התכלית, שהוא כולו אחד.

ג. ודע, שבחינה זו, הינו בחינת 'אחד', זה הוא בחינת התכלית, כמו שכתוב לענין לעתיד לבוא (זכריה יד):

הדבר שעומד כנגדו, אזי הוא שולח את הראות, והראות הולך ורואה הדבר ומביאו לתוך המוח, ואז יודע מה שרואה. ועל כן כשמעבירין דבר לפני אדם במהירות גדול, אינו יודע מהות הדבר, אף שבאמת ראה הדבר בעיניו ממש, עם כל זה מחמת המהירות לא היה פנאי להביא הדבר לתוך המוח, ועל כן כשהדבר רחוק ממנו, אין בן בראות לילך לשם ולהביאו לתוך המוח, מחמת שהדברים אחרים שרואה מן הצד מבלבלים אותו, וכן מחמת הפזור שנתפזר הראות, על ידי זה הוא נקלש, ואין בו כח להביא הדבר שרואה לתוך המוח, על כן צריך לסתם את עיניו ולצמצם הראות ולכונן אל הדבר שצריך, כדי שלא יבלבלו דברים אחרים, וגם כדי שיתחזק כח הראות ולא יהיה קלוש, ואז יוכל לראות הדבר מרחוק כנ"ל. כמו כן כשרוצים להסתכל על התכלית, שהוא בלוי טוב, בלוי אחר – צריך לסתם את עיניו ולכונן ההסתכלות אל התכלית. כי אור התכלית הנה היא רחוקה מהאדם, ואי אפשר לראותו בראי מסתמו דעיניו, שצריך לסתם את

התכלית הוא בלוי טוב, בלוי אחר כנ"ל. ובאמת אין שום רע בעולם, רק בלוי טוב: אך עקר הצער שיש לאדם מהיסורין שעוברים עליו, חס ושלום, הוא רק מחמת שלוקחין מהאדם הדעת, עד שאין יכול להסתכל על התכלית, שהוא בלוי טוב, ואז מרגיש צער וכאב היסורין, כי כשיש לו דעת ומסתכל על התכלית, אינו מרגיש כלל הצער של היסורין כנ"ל.

ובזה תבין דבר נעלם ונסתר, מה שנטבע בנפש האדם, כשיש לו יסורין גדולים, רחמנא לצלן, כגון למשל כשחוטכין איזה איבר לאדם, חס ושלום, אזי סותם ועוצם את עיניו בחזק. כי זה אנו רואים בחוש, כשאדם רוצה להסתכל על דבר שהוא רחוק ממנו, אזי סותם את עיניו, ומצמצם ומכווץ הראות כדי לכונן הראות אל הדבר הרחוק שרוצה לראות. וזה מחמת כי הראות הוא משרת ושליח של המוח להביא הדבר שרואה לתוך המוח. כי עקר הראיה היא הידיעה, דהיינו לידע מהות הדבר שרואה, והידיעה היא במוח, וכשרוצה המוח לידע זה

ביאורים

ובשרוצה המוח לידע זה הדבר שעומד כנגדו, אזי הוא שולח את הראות, והראות הולך ורואה הדבר ומביאו לתוך המוח, ואז יודע מה שרואה. ועל כן כשמעבירין דבר לפני אדם במהירות גדול, אינו יודע מהות הדבר, אף שבאמת ראה הדבר בעיניו ממש, עם כל זה מחמת המהירות לא היה פנאי להביא הדבר לתוך המוח, ועל כן כשהדבר רחוק ממנו, אין בן בראות לילך לשם ולהביאו לתוך המוח, מחמת שהדברים אחרים שרואה מן הצד מבלבלים אותו, וכן מחמת הפזור שנתפזר הראות, על ידי זה הוא נקלש, ואין בו כח להביא הדבר שרואה לתוך המוח, על כן צריך לסתם את עיניו ולצמצם הראות ולכונן אל הדבר שצריך, כדי שלא יבלבלו דברים אחרים, וגם כדי שיתחזק כח הראות ולא יהיה קלוש, ואז יוכל לראות הדבר מרחוק כנ"ל. כמו כן כשרוצים להסתכל על התכלית, שהוא בלוי טוב, בלוי אחר – צריך לסתם את עיניו ולכונן ההסתכלות אל התכלית. כי אור התכלית הנה היא רחוקה מהאדם, ואי אפשר לראותו

הללו, כי התכלית הוא בלוי טוב, בלוי אחר כנ"ל. ובאמת אין שום רע בעולם, רק בלוי טוב. אך עקר הצער שיש לאדם מהיסורין שעוברים עליו, חס ושלום, הוא רק מחמת שלוקחין מהאדם הדעת, עד שאין יכול להסתכל על התכלית, שהוא בלוי טוב, ואז מרגיש צער וכאב היסורין, כי כשיש לו דעת ומסתכל על התכלית, אינו מרגיש כלל הצער של היסורין כנ"ל.

ובזה תבין דבר נעלם ונסתר, מה שנטבע בנפש האדם, כשיש לו יסורין גדולים רחמנא לצלן, כגון למשל כשחוטכין איזה איבר לאדם, חס ושלום, אזי סותם ועוצם את עיניו בחזק. כי זה אנו רואים בחוש, כשאדם רוצה להסתכל על דבר שהוא רחוק ממנו, אזי סותם את עיניו, ומצמצם ומכווץ הראות כדי לכונן הראות אל הדבר הרחוק שרוצה לראות. וזה מחמת כי הראות הוא משרת ושליח של המוח להביא הדבר שרואה לתוך המוח. כי עקר הראיה היא הידיעה, דהיינו לידע מהות הדבר שרואה, והידיעה היא במוח,

מהיסורין ולבטלם על ידי ההסתכלות על התכלית, שהוא בלז טוב, שההסתכלות הזאת אי אפשר כי אם על ידי סתימת העינים בנ"ל. ואף שהאדם אינו יודע כלום מה הוא עושה, אף על פי כן הנפש יודעת הכל, ועל כן מטבעה לסתם העינים בשעת יסורין בנ"ל:

ד והנה באמת בשעת בטול, שנתבטל אל התכלית, שהוא בלז טוב, בלז אחר, או באמת נתבטל יסורין בנ"ל. אך אי אפשר להיות תמיד

העינים לגמרי ולסגרם בחזקה מאד, אף גם לדחקם בהאצבע, כדי לסתמם לגמרי, ואז יוכל להסתכל על התכלית הזו. הנה שצריך לסתם את עיניו מחוזה דהאי עלמא לגמרי, להעלים עיניו ולסגרם מאד, לבלי להסתכל כלל על תאוות עולם הזה והבלי, ואז יוכל לראות ולהשיג אור התכלית הזו, שכלו טוב, ואז יתבטלו יסורין בנ"ל, כי עקר היסורין – מחמת שרחוק מהתכלית בנ"ל. ועל כן נטבע בנפש האדם לסתם עיניו בשעת יסורין בנ"ל, כדי לברח

ביאורים

האדם לסתם עיניו בשעת יסורין בנ"ל, כדי לברח מהיסורין ולבטלם על ידי ההסתכלות על התכלית, שהוא בלז טוב, שההסתכלות הזאת אי אפשר כי אם על ידי סתימת העינים בנ"ל. ואף שהאדם אינו יודע כלום מה הוא עושה, אף על פי כן הנפש יודעת הכל, ועל כן מטבעה לסתם העינים בשעת יסורין בנ"ל.

ד. והנה באמת בשעת בטול, שנתבטל אל התכלית, שהוא בלז טוב, בלז אחר, או באמת נתבטל יסורין בנ"ל. אך אי אפשר להיות תמיד קבוע

כי אם בסתימו דעיניו, שצריך לסתם את העינים לגמרי ולסגרם בחזקה מאד, אף גם לדחקם בהאצבע, כדי לסתמם לגמרי, ואז יוכל להסתכל על התכלית הזו. הנה שצריך לסתם את עיניו מחוזה דהאי עלמא – מראיית העולם הזה לגמרי, להעלים עיניו ולסגרם מאד, לבלי להסתכל כלל על תאוות עולם הזה והבלי, ואז יוכל לראות ולהשיג אור התכלית הזו, שכלו טוב, ואז יתבטלו יסורין בנ"ל, כי עקר היסורין – מחמת שרחוק מהתכלית בנ"ל. ועל כן נטבע בנפש

עיונים

עקיבא שסרקו את כשרו במסרקות של ברזל עד שיצתה נשמתו באחד, ואז דייקא יזכה להשיג אלקותו יתברך בתכלית ההשגה, אשרי מי שזוכה לזה.

אבל אין כל אדם יכול לעמוד בזה לשבר הכל ולבטל עצמו מכל וכל, על כן חמל עלינו ה' יתברך ונתן לנו את תורתו שהיא עץ חיים למחזיקים בה וכו' ודרכיה דרכי נועם, היינו כי על ידי התורה זוכין להכיר אותו יתברך על ידי שיקיים כל המצוות ויעסוק בתורה כל ימיו, שאז יכול לזכות לחיים נצחיים אף על פי שלא שבר את כל התאוות בשלימות וכו'.

כי התורה הקדושה היא כולה עצות קדושות, בחינת תרי"ג עטין דאורייתא, שעל ידי שזוכין לקיים את התורה לקיים כל מצוה ומצוה בפשיטות כפי דיניה כמו שקיבלו רבותינו ז"ל, על ידי זה יכולים לזכות להמשיך על עצמו קדושה וטהרה, כמו שאומרים אשר קדשנו במצוותיו, שעל ידי זה זוכין להכיר אותו יתברך על ידי אור הרשימו הקדושה שמשם נמשך כל התורה הקדושה, אף על פי שלא זכה עדיין לבחינת ביטול הנ"ל בשלימות.

וגם על ידי קיום התורה והמצוות כפשוטן ממשכין על עצמן קדושה וטהרה בכל פעם, על ידי כל מצוה ומצוה ועל ידי כל תיבה ותיבה מדיבורי תורה ותפילה ויראת שמים, עד שזוכין על ידי זה לעלות מדרגא לדרגא, עד

יש צדיקים גדולים ונוראים מאוד שהם מקדשים עצמם ביותר, ומבטלין עצמן לגמרי וסותמין עיניהם מחוזה דהאי עלמא לגמרי

על כן נטבע בנפש האדם לסתום עיניו בשעת יסורין: בליקוטי הלכות (הל' נטילת ידים שחרית הל' ד) כתב: עיקר העצה הגדולה האמיתית, בכל הצרות חס ושלום שעוברין על ישראל בכלליות, או מה שעובר על כל אדם בפרטיות רחמנא ליצלן, שאין שום עצה נכונה לברוח מהם כי אם על ידי הביטול אל התכלית, דהיינו לסתום עיניו בחזקה ולעשות עצמו כישן ולבטל עצמו בתכלית הביטול כאילו אין בו שום הרגשה כלל, רק לדבק ולבטל מחשבתו אל האור האין סוף יתברך, וזה יכול כל אדם לעשות, כאשר שמעתי מפיו הקדוש, כי אף על פי שאינו יכול לזכות לביטול בשלימות כמו גדולי הצדיקים השלמים, אף על פי כן יכול כל אדם לבטל עצמו איזה שעה אם ירצה באמת, ועל ידי הביטול יתבטלו ממנו היסורים והצרות, אך אחר כך יכול להיות שיתגברו יותר חס ושלום, וצריך להתגבר לבטלם על ידי חידושי התורה, או על ידי עסק התורה בחשק חדש'.

ובמקום אחר (הל' תפילת ערבית הל' ד) כתב: "באמת צריך כל אדם למסור נפשו בשביל ה' יתברך ולסתום עיניו מחוזה דהאי עלמא לגמרי, דהיינו שישבר כל האויות לגמרי ויקבל על עצמו כל העיוניים והסיגופים בשביל ה' יתברך, כמו רבי

קבוע בבחינות הפטול, כי אם בן יצא מגדר אנושי, ועל-כן מקרה שיהיה הפטול בבחינות רצוא ושוב. על-כן בשחזור השכל מהפטול אל המח, שהוא כלי השכל, אזי אי אפשר להמחין, שהם הכלים, לקבל זה השכל של בחינות פטול, כי הוא בחינות אין סוף, שהוא התכלית, שהוא פלו אחר, פלו טוב.

ומחמת זה מרגיש המח הצער של היסורין, כי עקר התרגשה של כל היסורין והכאבים, חס ושלום, הוא בהמח, כי מהמח יוצאין צנורות לכל האיברים פלם, ועל-ידיה מרגיש המח הכאב באיזו איבר שהוא: ודע, שאחר-כך, בשחזור מהפטול אל הכלים, דהיינו המחין, אזי מתגברין היסורין ביותר ממה שהיו

ביאורים

בבחינות הפטול, כי אם בן יצא מגדר אנושי, ועל בן מקרה שיהיה הפטול בבחינות רצוא ושוב. על בן בשחזור השכל מהפטול, אל המח, שהוא כלי השכל, אזי אי אפשר להמחין, שהם הכלים, לקבל זה השכל של בחינות פטול, כי הוא בחינות אין סוף, שהוא התכלית, שהוא פלו אחר, פלו טוב. ומחמת

זה מרגיש המח הצער של היסורין, כי עקר התרגשה של כל היסורין והכאבים, חס ושלום, הוא בהמח, כי מהמח יוצאין צנורות לכל האיברים פלם, ועל ידי זה מרגיש המח הכאב באיזו איבר שהוא. ודע, שאחר כך, בשחזור מהפטול אל הכלים, דהיינו המחין, אזי מתגברין היסורין ביותר ממה שהיו מקדמם.

עיונים

שיתעורר ליבו לבטל עצמו לגמרי לגמרי לה' יתברך לסתום עיניו מחיזו דהאי עלמא לגמרי, עד שיזכה לבחינת הביטול הנ"ל בשלימות.

כי התורה דרכיה דרכי נועם ולא הכביד עול עלינו בשום מצוה, כמו שכתוב שדי לא מצאנוהו שגיא כח וכו', כמו שפירש רש"י שם שלא הטריח את בריותיו ביותר כי אם ברחמים וכו', קומץ מנחה, מחצית השקל, תורים ובני יונה, בקר וצאן, ולא טרח לבקש ראם ויחמור וכו', עיין שם ברש"י (איוב לו), וכל המצוות קלים ונעימים לעשותן, והעסק הקל שבקלים מעסקי העולם הזה כבד יותר ובא בטירחא ויגיעה יותר מהמצוה הגדולה שבגדולות, כי מצות ציצית שהיא מהמצוות הגדולות קונים אותם בגדול אחד, וכן תפילין אין צריכין לעבור בימים ומדבריות למצאן רק קונים אותם בדמים מועטים, וכן שארי כל המצוות, וכמו שכתוב כי המצוה הזאת וכו' לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה הוא, לא בשמים הוא לאמר וכו' ולא מעבר לים הוא וכו' כי קרוב אליך הדבר מאוד וכו'.

אבל יש צדיקים גדולים ונוראים מאוד שהם מקדשים עצמם ביותר, ומבטלין עצמן לגמרי וסותמין עיניהם מחיזו דהאי עלמא לגמרי, עד שזוכין באמת לתכלית הביטול בשלימות, וזוכין באמת לעלות בתחילת המחשבה, ולזכות לתכלית העליון ומשיגין מה שמשגיגין אשרי להם, וצדיקים כאלו נקראים חסידים, בחינת איהוה חסיד המתחסד עם קונו, שעושים חסד עם קוניהם ומקדשין עצמן בקדושה יתירה, ומקבלין על עצמן כל היסורים והעינויים קשים ומרים בשביל ה' יתברך מה שלא נצטוו על זה כלל, והם זוכים באמת לתכלית העליון וכו' כנ"ל.

האם כשחזור מהביטול מרגיש המח את היסורים או לא מרגיש המח הצער של היסורין: בפרפראות לחכמה כתב לבאר, מה שכתב כאן כי כשחזור השכל מהביטול אל המח

שהוא כלי השכל אזי אי אפשר להמוח לקבל זה השכל וכו', ומחמת זה מרגיש המח הצער של היסורין וכו', כי לכאורה קשה כי לעיל במאמר אנכי סימן ד' מבואר שגם כששב לדעתו וישותו וכו' אז הרשימו מהביטול מראה להדעת שידע שכולו טוב וכולו אחד.

וכתב לבאר דיש לומר שרוצה לומר, שאף על פי שמרגיש בהצער והיסורים, אף על פי כן יודע בידעיה שלימה שגם זו לטובה.

וכתב עוד דביותר נראה לומר, שכאן מדובר מהביטול שזוכה כל אחד לבטל עצמו אל התכלית בשעה שבורח מן היסורים וסותם עיניו מחיזו דהאי עלמא, ועל כן אחר כך אי אפשר להמחין שלו לקבל אפילו אור הרשימה, מאחר שהביטול היה רק לפי שעה על ידי היסורים, אבל במאמר 'אנכי' מדובר כשזכה לכלול באור אין סוף על ידי השחזור המלכות לשרשה וכו', על כן אפילו אחר כך יוכל המחין והדעת לקבל אור הרשימו על כל פנים, ומה שמבואר כאן מענין לעשות אחד מכל התפילה הוא ענין בפני עצמו והוא מדרגה גבוהה מאוד, כי לזה זוכין כשמשיגין באמת את התכלית שכולו אחד כמובא לעיל, והביטול אל התכלית שעל ידי היסורין הוא רק כמו בחינת חניגן והרגל לדרך זו.

מעוצם מלחמת הסטרא אחרא כשחזור מהביטול, צריך את כח בעל השדה שמשייע לאדם להתבטל את התכלית

אזי מתגברין היסורין ביותר: בביאור הליקוטוים כתב, כי הנה כשמתגברים היסורים ביותר, אף שהתגברות הצער והיסורים גורם יותר ביטול אל התכלית שהוא כולו טוב, כי אז האדם עוצם את עיניו ומסתכל על התכלית, אבל מעוצם ותוקף מלחמת הסטרא אחרא כשחזור מהביטול, הרי זה מסוכן מאוד שיכול כל אחד להשאיר לנצח חס ושלום בבחינת הרע והסטרא אחרא, עד שלא יוכל לשוב ולעלות אל התכלית, אם

התחדשות התורה, כי על-ידי הפטול שנתפטר אל התכלית והשיג שכל היסורין הם טובות גדולות מאד, על-ידיה נחמלא שמחה. והשמחה הוא כלי אל חדושי דאורייתא, כמו שאמרנו רבותינו וזכרונם לברכה (שבת פח): 'בשעה שאמרנו ישראל נעשה ונשמע, ירדו ששים רבוא מלאכים ונתנו שני כתרים בראש כל אחד, וכשחטאו וכו', ועתיד הקדוש ברוך הוא להחזיר לנו, שנאמר: ושמחת עולם על ראשם'. נמצא, שהשמחה היא בחינת נעשה ונשמע, שהוא בחינת קבלת התורה:

ועל-ידי התחדשות התורה, שזוכין על-ידי הרשימו של הפטול כנ"ל, על-ידיה מקרין היסורין אחר כך, כי על-ידיה מכבין צמאון הנפש, כי הרגשת היסורין הוא בחינת צמאון הנפש, כי

ביאורים

ונשמע, ירדו ששים רבוא מלאכים ונתנו שני כתרים בראש כל אחד, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, וכשחטאו וכו' ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום וכו', ועתיד הקדוש ברוך הוא להחזיר לנו, שנאמר: 'ופדויי ה' ישוכן ובאו ציון ברינה, ושמחת עולם על ראשם', שמחה שמעולם על ראשם. נמצא, שהשמחה היא בחינת נעשה ונשמע, שהוא בחינת קבלת התורה, והיינו שהשמחה היא כלי לחידושי תורה, ולכן על ידי הביטול אל התכלית, שמשאירה בשכל האדם רושם וסימן, על ידי זה האדם יודע שכל היסורין הם טובות גדולות, ועל ידי זה הוא זוכה לשמחה, ועל ידי זה הוא זוכה להתחדשות התורה.

ועל ידי התחדשות התורה, שזוכין על ידי הרשימו הרושם והסימן של הפטול כנ"ל, על ידי זה מקרין היסורין אחר כך, כי על ידי זה מכבין צמאון הנפש, כי הרגשת היסורין הוא בחינת צמאון הנפש, כי צמאון הוא על ידי מליחות, כי כשהאדם אוכל מאכל מלוח הוא נעשה צמא, ומליחות הוא בחינת יסורין,

מקדם. בדרך שני אנשים שמתאבקים ונלחמים ונתגברים זה כנגד זה, שכשאחד רואה שחברו מתגבר עליו, אזי הוא מתחזק מאד ומתגבר ביותר. כמו-כן כשרואין הפעלי-דינים שהוא רוצה להתגבר על היסורין ולבטלם על-ידי הפטול אל התכלית כנ"ל, אזי הם מתחזקים ומתגברים ביותר, ועל-כן אחר-כך, כששב מהפטול, אזי היסורין הם גדולים יותר מקדם, כי הם מתגברים כנגדו, מחמת שרוצה לברך מהם וכנ"ל:

אך אחר-כך מקלים היסורין ומתנחמין עליהם על-ידי התחדשות התורה, שזוכין על-ידי היסורין, כי על-ידי היסורין בא לבחינת פטול כנ"ל, ואחר-כך, אף-על-פי ששב מהפטול, אף-על-פי-כן מהרשימו שנספא מהפטול, על-ידיה נעשה

בדרך שני אנשים שמתאבקים ונלחמים ונתגברים זה כנגד זה, שכשאחד רואה שחברו מתגבר עליו, אזי הוא מתחזק מאד ומתגבר ביותר. כמו-כן כשרואין הפעלי דינים שהוא רוצה להתגבר על היסורין ולבטלם על ידי הפטול אל התכלית כנ"ל, אזי הם מתחזקים ומתגברים ביותר, ועל כן אחר כך, כששב מהפטול, אזי היסורין הם גדולים יותר מקדם, כי הם מתגברים כנגדו, מחמת שרוצה לברך מהם וכנ"ל.

אך אחר כך מקלים היסורין ומתנחמין עליהם על ידי התחדשות התורה, שזוכין על ידי היסורין, כי על ידי היסורין בא לבחינת פטול כנ"ל, ואחר כך, אף על פי ששב מהפטול, אף על פי כן מהרשימו – מהרושם והסימן שנספא מהפטול, על ידי זה נעשה התחדשות התורה, כי על ידי הפטול שנתפטר אל התכלית והשיג שכל היסורין הם טובות גדולות מאד, על ידי זה נחמלא שמחה. והשמחה הוא כלי אל חדושי דאורייתא – חידושי תורה, כמו שאמרנו רבותינו וזכרונם לברכה (שבת פח): 'בשעה שאמרנו ישראל נעשה

עיונים

לחזור לשדה, וזהו הענין שנתבאר, שכשחזור מהביטול לפעמים יכול להתגבר עליו הסטרא אחרא עד שקשה לו לחזור, ורק בכח המנהיג העליון שהוא בעל השדה שנמצא למעלה מכולם יכולה לשוב אל השדה העליונה.

לא בכח בעל השדה העליון שמשתדל ועוסק בזה לסייע לאדם להתבטל אל התכלית.
וכתב עוד, שזהו מה שמובא לעיל שיש לפעמים שאפילו נשמה גדולה כשהיא יוצאת לחוץ מהשדה העליונה קשה לה

בְּלֹא דַעַת נִפְשׁ לֹא טוֹב". וּבִשְׁהִשְׁכַּל בְּשִׁלְמוֹת, אָזִי הוּא עוֹשֶׂה פְּרוֹת, אָבֵל בְּשִׁנְפָּנִים הִשְׁכַּל, אָזִי הוּא בְּחִינַת "אֶרֶץ פְּרִי לְמַלְחָה" (תהלים קו). וְהַמְּלִיחוֹת הוּא בְּחִינַת הַיְסוּרִין, שְׁמֵרְגִישִׁין עַל־יְדֵי שְׂאִין הִשְׁכַּל בְּשִׁלְמוֹת פְּנִ"ל, וְהוּא בְּחִינַת צְמָאוֹן הַנֶּפֶשׁ

צְמָאוֹן הוּא עַל־יְדֵי מְלִיחוֹת, וּמְלִיחוֹת הוּא בְּחִינַת יְסוּרִין, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רְבוּתֵינוּ וְזָרוּנָם לְבִרְכָה (ברכות ה): נֶאֱמַר בְּרִית בְּמַלְחָה, וְנֶאֱמַר בְּרִית בְּיְסוּרִין. כִּי הַנֶּפֶשׁ הִיא בֵּת הִשְׁכַּל, כִּי עֵקֶר גְּדוּל הַנֶּפֶשׁ הוּא עַל־יְדֵי הִשְׁכַּל, שְׁמֵנְדֻלָּה וּמְתַקְנָה, וְכֵמוֹ שְׂכָתוֹב (משלי יט): "גַּם

ביאורים

וּבִשְׁהִשְׁכַּל בְּשִׁלְמוֹת, אָזִי הוּא – הַנֶּפֶשׁ עוֹשֶׂה פְּרוֹת, כִּי כִיּוֹן שֶׁהִשְׁכַּל בְּשִׁלְמוֹת הוּא מַגְדֵּל וּמְתַקֵּן כְּרָאוֹי אֵת הַנֶּפֶשׁ, וְאֵז הַנֶּפֶשׁ עוֹשֶׂה פְּרוֹת, וְאֵז אֵין לִנְפֶשׁ צְמָאוֹן וְלִכֵּן אֵין לְאָדָם יְסוּרִין, אָבֵל בְּשִׁנְפָּנִים הִשְׁכַּל, וְאֵינוֹ מַגְדֵּל וּמְתַקֵּן כְּרָאוֹי אֵת הַנֶּפֶשׁ, אָזִי הַנֶּפֶשׁ הוּא בְּחִינַת מַה שְּׁנֵאמַר: "אֶרֶץ פְּרִי לְמַלְחָה" (תהלים קו), דְּהֵיִינוּ שֶׁהַנֶּפֶשׁ עוֹשֶׂה פְּרוֹת מְלוּחִים, וְהֵיִינוּ שֶׁהַנֶּפֶשׁ הִיא בְּבִחִינַת 'מְלִיחוֹת'. וְהַמְּלִיחוֹת הוּא בְּחִינַת הַיְסוּרִין, שְׁמֵרְגִישִׁין עַל יְדֵי שְׂאִין הִשְׁכַּל בְּשִׁלְמוֹת פְּנִ"ל, וְהוּא בְּחִינַת צְמָאוֹן הַנֶּפֶשׁ פְּנִ"ל. וְעַל יְדֵי הַהֲתַחַדְרוֹת הַתּוֹרָה פְּנִ"ל, עַל יְדֵי זֶה מְקַרְרִין הַיְסוּרִין וּמְכַבְּדִין הַצְּמָאוֹן,

כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רְבוּתֵינוּ וְזָרוּנָם לְבִרְכָה (ברכות ה): נֶאֱמַר בְּרִית בְּמַלְחָה, דְּכַתִּיב: "וְלֹא תִשְׁבִּית בְּרִית מַלְחָה", וְנֶאֱמַר בְּרִית בְּיְסוּרִין, דְּכַתִּיב: "אֵלֶּה דְּבַרֵי הַבְּרִית", מַה בְּרִית הָאֵמֹר בְּמַלְחָה מִמַּלְחָה מִמְתַּקֵּת אֵת הַבֶּשֶׂר, אִף בְּרִית הָאֵמֹר בִּיְסוּרִין יְסוּרִין מִמְרַקֵּין כָּל עוֹנוֹתֵינוּ שֶׁל אָדָם. וְרִמּוֹז בְּדַבְרֵי הַגְּמָרָא, שֶׁהֵיִסְרוּן הֵם בְּחִינַת 'מְלִיחוֹת', וּמְלִיחוֹת גּוֹרֵמַת צְמָאוֹן, וְלִכֵּן הֵיִסְרוּן הֵם בְּחִינַת 'צְמָאוֹן הַנֶּפֶשׁ', וּבִיאוֹר הָעֵנִין, כִּי הַנֶּפֶשׁ הִיא בֵּת הִשְׁכַּל, כִּי עֵקֶר גְּדוּל הַנֶּפֶשׁ הוּא עַל יְדֵי הִשְׁכַּל, שְׁמֵנְדֻלָּה וּמְתַקְנָה, וְכֵמוֹ שְׂכָתוֹב (משלי יט): "גַּם בְּלֹא דַעַת נִפְשׁ לֹא טוֹב", וְרִמּוֹז בּוֹה, שֶׁהַדַּעַת שׁוֹדֵה הִשְׁכַּל הוּא מַגְדֵּל וּמְתַקֵּן אֵת הַנֶּפֶשׁ.

עיונים

וְזֶה מַחְמַת שֶׁלֹּא זָכוּ לְסַתּוּם עֵינֵיהֶם מַחֲזוּ דֵּהֵא עֵלְמָא בְּשִׁלְמוֹת, אָזִי הַנֶּפֶשׁ בְּבִחִינַת (תהלים ק"ז) 'אֶרֶץ פְּרִי לְמַלְחָה', הֵיִינוּ בְּחִינַת הַרְגָּשׁוֹת הַיְסוּרִים שֶׁהֵם בְּחִינַת מְלִיחוֹת. וְגַם אֲצֵל הַבַּעַל הַשְּׂדֵה נִתְחַשְׁכֵּן עֵינָיו חָס וְשִׁלּוּם עַל יְדֵי בְּחִינַת הַבְּכִיָּה שֶׁהוּא קֶלְקוֹל הָרָאוֹת כְּדַלְעִיל בְּאוֹת ב', וְגַם זֶה בְּחִינַת מְלִיחוֹת, כִּי הַדְּמָעוֹת הֵם מִים מְלוּחִים שֶׁזֶה בְּחִינַת צְמָאוֹן, כְּמַבּוּאָר לְעִיל בְּמַאמַר 'אֵמֶר רַבִּי עֲקִיבָא' סִימָן נ"א.

ביאור הפסוק "גם בלא דעת נפש לא טוב" גם בלא דעת: ברש"י שם פירש: "גם בלא דעת נפש לא טוב – אין טוב לאדם שהוא בלא תורה".

הדיבורים שיש להם שלימות ואחדות הם בעצמם בחינת הפירות של הנפש

(וְהֵנָּה לְכַאוּרָה קֶשֶׁה, כִּי לְפִי בִיאוּרֵי נִמְצָא, שֶׁכִּשְׁהִשְׁכַּל בְּשִׁלְמוֹת, הֵיִינוּ שׁוֹזְכֵי לְבִיטוּל אֵל הַתְּכַלִּית, וְלִכֵּן אֵז אֵין לוֹ יְסוּרִין, אִךְ הֵלֵא מְבוּאָר בְּאוֹת ד' שֶׁאֵי אֲפֶשֶׁר לְהִיוֹת תְּמִיד קְבוּעַ בְּבִחִינַת הַבִּיטוּל, וּמוֹכַרְח הִשְׁכַּל לְחַזוֹר מִהַבִּיטוּל וְאוֹ מְרַגֵּשׁ אֵת מַהִיְסוּרִין, וְאֲפֶשֶׁר לְבַאָר עַל פִּי מַה שְּׁבִיאָר אַח"כ בְּפִרְפּוּרָאוֹת לְחַכְמָה (וּמוֹבָא לְעִיל בְּעִינִים), שֶׁהַבִּיטוּל אֵל הַתְּכַלִּית עַל יְדֵי הַיְסוּרִין הוּא רַק כְּמוֹ חִינּוּךְ וְהַרְגֵּל לְעִנּוּן הַבִּיטוּל, אֲבָל הָעֵנִין לְעוֹשֵׂת אַחַד מִכָּל הַתְּפִילָּה וְלַהֲשִׁיג בְּאַמַּת אֵת הַתְּכַלִּית שֶׁהוּא כּוֹלוֹ אַחַד, הוּא עֵנִין בְּפִנֵּי צְמָו וּמְדִרְיָגָה גְבוּהַת מְאוֹד, וְאֵם כֵּן אֲפֶשֶׁר לִמְרֹד, שֶׁכִּשְׁהִשְׁכַּל בְּשִׁלְמוֹת אֵז זֹכֵה לְמְדִרְיָגָה הַגְּבוּהַת שֶׁל הַבִּיטוּל, וְאֵז גַּם כְּשִׁחֲזוֹר מִהַבִּיטוּל אֵינוֹ מְרַגֵּשׁ אֵת הַיְסוּרִין).

ובשהשכל בשלימות אזי הוא עושה פירות: בפרפראות לחכמה פירש בזה, כי כשהשכל בשלימות זוכה על ידי זה לבטל עצמו אל התכלית ועל ידי זה זוכה לדבר דיבורים שיהיה להם שלימות, היינו שיהיו בבחינת אחדות והיו מקושרים תמיד בהנפש וכמבואר לעיל באות ב', ואפשר שהדיבורים אלו השלמים, הן בעצמן בחינת הפירות של הנפש, בבחינת (בראשית ב) 'ויהי האדם לנפש חיה', 'לרוח ממללא', כי מוצא הדיבור הוא מהנפש, והנפש הוא בחינת 'גן', בבחינת (ויפיה ל"א) 'והיתה נפשם כגן רוה' כמבואר לקמן, ובגן הזה גדלים פירות נפלאים ושושנים וציצים ופרחים נאים, שהם בחינת הדיבורים הקדושים כמבואר באות ב' הנ"ל. ואפשר שזה בחינת (בראשית ב) 'ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן', כי עדן הוא בחינת התכלית כמבואר לקמן, שמשם שואבין מים לכבות צמאון הנפש ולהשקות את הגן שהוא בחינת הנפש וכו' כנ"ל.

ביאור הפסוק "ארץ פרי למלחה" ארץ פרי למלחה: בתהילים ק"ז כתיב: "ארץ פרי למלחה מרעת יושבי בה", ובמצודות דוד פירש: "ארץ פרי – ואז הארץ העושה פרי תהיה נהפך להיות עפרה מלוח כל יעשה פרי. מרעת – ר"ל לא על חנם יעשה זאת כי אם בעבור רעת יושביה וגמולם הוא משלם".

ועל כן כשהנשמות עושין פירות, על ידי שזוכין להסתכל על התכלית ולסתום עיניהם מחזו דהאי עלמא, אזי מאירין עיני בעל השדה ויכול להסתכל בכל אחד ואחד ולהביאו אל התכלית הטוב כנ"ל. אבל כשאין עושין פירות חס ושלום,

כנ"ל. ועל ידי ההתחדשות התורה הנ"ל, על ידי זה מקרין היסורין ומכבין הצמאון, בבחינות (ישעה נה): "הוי כל צמא לכו למים".

וזה בחינות (תהלים צד): "אשרי הגבר אשר תספרנו ייה ומתורתך תלמדנו", כי על ידי היסורין זוכה להתחדשות התורה כנ"ל. וזה סימן שפעל על ידי היסורין וקבלם כראוי, בשזוכה אחר כך לחדושין דאורייתא, שזה סימן שזוכה לבחינות כפול אל התכלית על ידי היסורין, ועל ידי זה זכה לחדושין

דאורייתא על ידי הרשימו כנ"ל: והפעל השדה הנ"ל, כשעיניו מאירות בבחינות שדה צופים, אזי יכול להסתכל בכל אחד ואחד אם הוא קרוב אל התכלית. וכשרואה באחד שרחוק מהתכלית, אזי אין תפלתו עדן בשלמות כראוי כנ"ל, כי אינו יכול לעשות אחד מכל התפלה, וכשעומד בסוף התבה, שוכח תחלת התבה, ואינו יכול לכלל תפלתו בבחינות אחד כנ"ל. והפעל השדה הנ"ל מסתכל בו ומביאו אל התכלית,

ביאורים

התכלית כנ"ל, שעל ידי זה זכה לשמחה, ועל ידי זה זכה לחידושי תורה.

והפעל השדה הנ"ל, כשעיניו מאירות בבחינות שדה צופים, כמבואר לעיל באות ב', שזה נעשה כשהנשמות שבשדה עושים רצונו של מקום, אזי יכול להסתכל בכל אחד ואחד אם הוא קרוב אל התכלית. וכשרואה באחד שרחוק מהתכלית, אזי אין תפלתו עדן בשלמות כראוי כנ"ל, כי אינו יכול לעשות אחד מכל התפלה, וכשעומד בסוף התבה, שוכח תחלת התבה, ואינו יכול לכלל תפלתו בבחינות אחד כנ"ל. והפעל השדה הנ"ל מסתכל בו ומביאו אל התכלית, שהוא כלו אחד כנ"ל, ואזי יכול לעשות אחד מכל התפלה,

בבחינות מה שנאמר (ישעה נה): "הוי כל צמא לכו למים", ומים הכוונה לתורה, הרי שהתורה היא בחינת מים, והיא מקררת ומכבה את הצמאון, והיינו שהיא מקררת את היסורין.

וזה בחינות מה שנאמר (תהלים צד): "אשרי הגבר אשר תספרנו ייה ומתורתך תלמדנו", ורמזו בזה, כי על ידי היסורין זוכה להתחדשות התורה כנ"ל. וזה סימן שפעל על ידי היסורין וקבלם כראוי, בשזוכה אחר כך לחדושין דאורייתא – לחידושי תורה, שזה סימן שזוכה לבחינות כפול אל התכלית על ידי היסורין, ועל ידי זה זכה לחדושין דאורייתא – לחידושי תורה על ידי הרשימו – הרושם והסימן שנשאר בשכלו מהביטול אל

עיונים

אור התורה, ואז זוכים יותר שתהיה התפילה בבחינת כולו אחד, ונמצא שהתיקונים חוזרים חלילה.

וכתב עוד כי לכאורה אינו מובן מה שכתב שבעל השדה עיניו צופות ורואות בכל אחד אם זכה להסתכל על התכלית, כי אי אפשר לדעת דבר כזה אלא ברוח הקודש, ואיך שייך לקרוא למראה רוחני כזה על שם ראיית העינים, וכתב לבאר, כי העינים הגשמיות מתאחדות עם עיני הדעת הרוחניות, ובתחילה עיני הצדיק צופות ורואות בבחינת רצוא, כביטול אל התכלית, באופן שיתקבלו בעיניו המראה והרשימו של התורה, ואחר כך חוזר בבחינת ושוב וצופה ורואה למטה בכלליות הנפשות (שהנפשות לגבי הצדיק הם כמו האיברים לגבי המוח, שהמוח מקרר את יסורי הגוף, והצדיק מתקן את יסורי הנפשות), והצדיק עוסק בתיקון הנפשות על ידי מימי התורה שממשיך על ידי מראה עיניו בעצמם, כי בעיניו נתקבל המראה והרשימו של התורה, וזהו שכתב שכשעיניו מאירות הוא יכול להסתכל בכל אחד להביאו אל התכלית, כי העינים המאירות באור הרשימו של התורה הם מביאים את הנפשות אל התכלית.

ביאור הפסוק "אשרי הגבר אשר תיסרנו ייה"

אשרי הגבר: במצודות דוד שם פירש: "אשרי הגבר – אשרי להצדיקים המעונים אשר ה' הוא המיסרם, ובוה מלמד אותנו מתורתו, ר"ל בוה מגלה אוזן לעשות את דבר התורה".

ועיין בגמ' ברכות דף ה' ע"א: "תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר, שלוש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין, אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא, תורה מנין שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו ייה ומתורתך תלמדנו וכו'".

העינים הגשמיות מתאחדות עם עיני הדעת הרוחניות

אזי יכול להסתכל בכל אחד ואחד אם הוא קרוב אל התכלית: בביאור הליקוטים כתב, כי הנה על ידי המשכת התורה מהתכלית, זוכים על ידי זה לשירות ותשבחות של התפילה, שתהיה התפילה בבחינת כולו אחד, ועל ידי זה שנכללים בשעת התפילה בתכלית שהוא כולו אחד, נמשך משם יותר

שהוא בלו אחד בנ"ל, ואזי יכול לעשות אחד מפל התפלה, ואף-על-פי שעומד בסוף התפלה, עדן הוא עומד בתחלת התבה של תחלת התפלה בנ"ל:

וזה בחינות (שבת קד): 'מנצפ"ך צופים אמרו'. ומסיק שם, שהצופים תקנו הי בתחלת תבה והי בסוף תבה. צופים זה בחינות הפעל-השדרה, בשעיניו בבחינות שדרה-צופים בנ"ל, אזי יכול לתקן ולהסתכל

על אותם שהם סמוכים אל התכלית, וכשעומדים בסוף התפלה, עדן הם בתחלת התבה בנ"ל. ועל אותם שהם רחוקים מהתכלית, והם בחינות סוף תבה, כי כשהם בסוף התבה, הם בסוף התבה ממש בנ"ל, והצופים מתקנים אותם ומביאים אותם אל התכלית בנ"ל. וזה בחינות: שכחום וחרור ויפדום, הינו שפחמת שהם רחוקים מהתכלית, שכחו תחלת

ביאורים

ואף על פי שעומד בסוף התפלה, עדן הוא עומד בתחלת התבה של תחלת התפלה בנ"ל.

וזה בחינות מה שאמרו רבותינו ז"ל (שבת קד): 'מנצפ"ך צופים אמרו', שהנביאים תיקנו את האותיות הסופיות: מ' ו' י' ו' ו' ו' ו' ומסיק שם, שהצופים תקנו הי בתחלת תבה והי בסוף תבה - אלו אותיות בתחילת תיבה ואלו אותיות בסוף תיבה, והיינו שתיקנו שהאותיות מנצפ"כ/ו היו בתחילת תיבה והאותיות סין'ן'ך' היו בסוף תיבה. ורמזו בזה, כי 'צופים' זה בחינות הפעל השדרה, בשעיניו בבחינות שדרה צופים בנ"ל, אזי יכול לתקן ולהסתכל על אותם שהם סמוכים אל התכלית,

וכשעומדים בסוף התפלה, עדן הם בתחלת התבה בנ"ל, ואנשים אלו הם בבחינת תחילת תיבה. ועל אותם שהם רחוקים מהתכלית, והם בחינות סוף תבה, כי כשהם בסוף התבה, הם בסוף התבה ממש בנ"ל, והצופים מתקנים אותם ומביאים אותם אל התכלית בנ"ל, שגם כשהם בסוף תיבה היו בתחילת התיבה. וזה בחינות מה שהגמרא שואלת לאחר מכן, איך יתכן שהנביאים תיקנו אלו אותיות בתחילת תיבה ואלו בסוף תיבה, והלא אין הנביא רשאי לחדש שום דבר על התורה, ומתרת המרא: 'שכחום וחרור ויפדום', ורמזו בזה, הינו שפחמת שהם רחוקים מהתכלית, שכחו תחלת התבה, פי אינם פוללים

עיונים

מדוע צריך הצדיק להסתכל גם על אותם שהם סמוכים אל התכלית יכול לתקן ולהסתכל על אותם שהם סמוכים אל התכלית: בביאור הליקוטים כתב, כי לכאורה הרי העומדים בתחילת התיבה גם בסוף התפילה אינם צריכים תיקון, ולמה צריך הצדיק להסתכל עליהם, וכתב לבאר, כי כל זמן ששאר הנפשות העומדים בסוף התיבה אינם מתקנים, אז גם אותם שבתחילת התיבה הם מחוסרים משלימות התיקון.

גאותיות מנצפ"ך שורש כל היסורים

הצופים מתקנים אותם: כפרפראות לחכמה הוסיף לבאר בזה, כי מנצפ"ך הם בבחינת גבורות ודינים כידוע, ומשם שורש כל היסורים, והאותיות מנצפ"ך הסתומים הם באין רק בסוף התיבה, שעל ידי זה מפרידין בין תיבה לתיבה, והצופים מסתכלים על זה להשלים את השכל ולהביא כל הנפשות אל התכלית, שעל ידי זה נתבטלן היסורין וזוכין לעשות מכל דיבורי התפילה אחדות אחד.

על ידי התפילה הוא ממתיק הדינים ומתקן כלים שיוכל לקבל שפע חסדו יתברך, ואז דייקא יכול לבטל היסורין

שכחום וחרור ויפדום: בליקוטי הלכות (הל' מילה הל' ה) כתב: "לכאורה קשה, מאחר שבאמת כל מה שה' יתברך עושה עם האדם הכל הוא לטובתו, כמו שאמרו רבותינו ז"ל שצריך

האדם לומר כל מה דעבדין מן שמיא לטב עבדין, אם כן למה ציונו ה' יתברך להתפלל על הצרה רחמנא לצלן, הלא כל היסורין והצרות חס ושלום הם טובות גדולות באמת לזכותו על ידם לחיים נצחיים.

אך באמת בודאי מה שה' יתברך עושה להאדם הכל לטובה, ואף על פי כן הוא צריך להתפלל ולבקש מה' יתברך לצאת מהצרה לרווחה, כי עיקר בריאת העולם היה בשביל האדם הבעל בחירה, היינו שה' יתברך ברא את העולם שיהיה הכל נמסר ביד האדם, שהאדם דייקא יעשה כלים וצנורות להמשיך שפעו וחסדו יתברך למטה, ובלא תיקוני הכלים הנעשים על ידי האדם אין שפע חסד יכול לירד למטה, כי אם ירד החסד קודם תיקוני הכלים יהיה בבחינת ריבוי השמן הגורם כיבוי הנר, ואזי חסד נהפך לדין קשה חס ושלום, ועיקר תיקון הכלים הוא על ידי תורה ותפילה, והעיקר על ידי תפילה, וכמו שכתוב, וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכו' כי לא המטיר ה' וכו' ואדם אין, ופירש רש"י שאדם אין להתפלל וכו', היינו כנ"ל.

ועל כן קודם שמתפלל האדם בודאי הוא טובה גדולה כל מה שבא על האדם, אפילו יסורין חס ושלום, כי הכל לטובתו, כי לפי מעשיו אין יכול לירד לו שום שפע וחיות כי אם על ידי זה, וגם זה בחסד גדול, כי אם היו משפיעין לו רק חסד בלא דין כלל, היה חס ושלום בבחינת ריבוי אור שמויק יותר

התבה, כי אינם פוללים תפלתם בבחינת אחד פנ"ל, וזה פרוש: "ויאמר בעו אל רות". בעו הוא וְחָזְרוּ וַיִּסְדּוּם וַתִּקְנֶנּוּ אוֹתָם, שְׂיִהְיֶה בְּלֹא אֶחָד בְּנִ"ל: הַחֲכָמָה תֵּעוּ הַשָּׂכָל, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (קהלת ז): "הַחֲכָמָה תֵּעוּ לְחֻכָּם"

ביאורים

וְזֶה פְּרוּשׁ: "וַיֹּאמֶר בְּעוּ אֶל רוֹת". ורמזו בזה, כי "בעו" הוא הַחֲכָמָה תֵּעוּ לְחֻכָּם (קהלת ז): "הַחֲכָמָה תֵּעוּ לְחֻכָּם" – הַחֲכָמָה תֵּייעֵץ לְאָדָם שִׁישׁוּב בַּתְּשׁוּבָה (רש"י שם), וכיון שֵׁנֶאמַר עַל הַחֲכָמָה וְהַשָּׂכָל "תֵּעוּ", לִכֵּן "בְּעוּ" רוֹמֵז

תִּפְלֵתֶם בְּבַחֲיִנַת 'אֶחָד' בְּנִ"ל, וְחָזְרוּ וַיִּסְדּוּם וַתִּקְנֶנּוּ אוֹתָם, שְׂיִהְיֶה בְּלֹא אֶחָד בְּנִ"ל.

עֵתָה יִתְבָּאָר כִּיצַד הַמְּבֹאָר בְּמֵאמַר זֶה רְמוּז בַּפְּסוּק: "וַיֹּאמֶר בְּעוּ אֶל רוֹת וכו'".

עיונים

אך באמת הכל אחד, כי תורה ותפילה תלויים זה בזה, כי הארת הזריחת הרשימו הקדושה והנוראה הנ"ל שנסארת מהביטול צריכין תחילה להמשיכה על עצמו ולקשרה בגופו היטב על ידי תפילה שהיא בחינת שורש ומקור המעיין הנמשך מהרשימו הנ"ל, ואחר כך מתפשט המעיין ונעשה מזה חידושי תורה, ועל ידי זה מקרר ומבטל היסורין, כי על ידי התפילה והתורה נעשים כלים שעל ידי זה יוכל לקבל שפע חסדו לטובה לחיים נצחיים, ולא לרעה ולמות מיתת עולם חס ושלוש על ידי זה וכנ"ל.

ועל כן באמת אין אדם יודע איך להתפלל כי אם צדיקי הדור האמיתיים, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל, מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם, כי אי אפשר להביא אל התכלית כי אם הצדיק האמיתי שהוא בבחינת בעל השדה הנאמר בתחילת תורה זו, שהוא מסתכל על כל מי שרחוק עדיין מהתכלית ואין תפילתו כלולה באחד, שיראה להביאו אל התכלית שתהיה תפילתו כלול באחד.

ועל כן באמת יש בזה נפלאות תמים דעים, ואין מי שיודע להתפלל כראוי כי אם צדיקים האמיתיים כנ"ל, ושאר בני עולם צריכין לקשר תפילתם להצדיקים הנ"ל והם יעלו תפילתם כראוי שימשיכו להם שפע מה שצריכין בני חיי ומוזני וכו', באופן שלא יזיק להם לנצח חס ושלוש, רק אדרבא, על ידי השפע דייקא יתקנו וישוכו אל ה' וכו'.

ועל כן באמת יש בענין זה של התפילה נפלאות ונסתרות הרבה, ועל כן באמת אסור להתעקש ולדחוק עצמו על שום דבר בתפילתו רק אם יתן ה' יתברך יתן ואם לאו לאו, כמו שמבואר בהתורה תשעה תיקונין, כי אולי אי אפשר למלאות בקשתו אפילו על ידי התפילה, כי יזיק לו יותר חס ושלוש כשימלאו בקשתו וכנ"ל, ואם ידחוק ויתעקש בתפילתו יכול להיות שיטריח את ה' יתברך עד שימלא בקשתו, כי בשביל זה ברא את האדם שיהיה כח בתפילתו להמשיך כל ההשפעות כנ"ל, אבל לא יהיה לו לטובה, כי אין כח בתפילתו לתקן הכלי שצריך לקבלת השפע שהוא רוצה.

נמצא, כל זמן שאין האדם מתפלל אזי החסרונות שלו הם לו לטובה גדולה כנ"ל, ואף על פי כן צריכין תפילה, כי על ידי התפילה מתקן כלים כראוי, שעל ידי זה יוכל למלאות כל החסרונות שלו ולא יזיק לו השפע כלל, מאחר שכבר נתקנו

וכנ"ל, על כן עיקר התיקון על ידי התפילה, ועיקר התפילה הוא בחינת המתקת הדינים, שעל ידי התפילה הוא ממתק הדינים ומתקן כלים שיוכל לקבל שפע חסדו יתברך, ואז דייקא יכול לבטל היסורין, כי יוכל לקבל חסדו וטובתו יתברך הנצחית בלא היסורין רק על ידי תיקוני הכלים שתיקן על ידי התפילה וכנ"ל.

ועל כן עיקר תיקון התפילה הוא על ידי בחינת הנ"ל, על ידי שמסתכלין על התכלית וכוללין כל התפילה באחד ששם כולו טוב, כי בלא זה אין יכולין להתפלל כלל מחמת ענין הקושיא הנ"ל, וכמו שהקשה במדרש רבה, וכי נותנין לשוטה ולתינוק מה שמבקשין, למשל כשאחד יש לו עניות חס ושלוש, או יסורי הגוף חס ושלוש, ומתפלל שיתן לו ה' יתברך פרנסה ועשירות ובריאות הגוף וכו', קשה ענין הנ"ל, ואיך שייך להתפלל ואיך ישמע ה' יתברך תפילתו ליתן לו פרנסה ובריאות וכו', הלא כוונת ה' יתברך שנותן לו עניות וכו' הוא לטובתו כדי למרק עוונותיו שהוא טובה נצחית, וגם אולי כונת ה' יתברך מחמת שידוע שאם היה לו פרנסה, מכל שכן איזה עשירות, יקלקל מעשיו ביותר וכו'.

על כן עיקר תיקון התפילה הוא על ידי הבחינה הנ"ל, שצריכין מקודם להכלל באחד ולהסתכל רק על התכלית ולידע ולהאמין שהכל לטובה, ואז דייקא יכולין להתפלל אחר כך על כל מה שצריך, כי אז יכול להמשיך תיקונים מאור הרשימו של הביטול שעל ידי זה יהיו נעשים כלים להמשיך בתוכם רוב שפעו וחסדו, שעל ידי זה יכול לקבל פרנסה ועשירות ובריאות ובני חיי ומוזני וכו', והכל יהיה לטובה מאחר שכבר תיקן כלים כראוי לקבל בהם שפע החסד.

וזהו בעצמו הענין המבואר בתורה זו, שאחר כך כששבין מהביטול מכבין צמאון הנפש מהיסורין על ידי התורה שמקבלין מהרשימו, כי כל התורה שמקבלין וממשיכין משם מהרשימו של הביטול הנ"ל צריכין להמשיכה על ידי תפילה ותחנונים, וכמבואר בדבריו ז"ל בכמה מקומות, בהתורה 'ראיתי והנה מגורת זהב' סימן ח' על פסוק ומעין מבית ה' יצא. ובהתורה תשעה תיקונין וכו'.

וכן מובן בהתורה הזאת, שמתחיל לדבר לעשות אחד מכל התפילה על ידי ההסתכלות על התכלית, ואחר כך מסיים שעל ידי ההסתכלות על התכלית ממשיכין תורה מהרשימו.

אד: "וגם ולא תעבורי מזה" – הינו שאפלו בשתלף לתבה אחרת, אל תעבר מתבה ראשונה פנ"ל, וזה נעשה על ידי שזוכה אל התכלית פנ"ל. וזה: "עיניך בשרה אשר יקצרון" – הינו בחינת ההסתכלות על התכלית, פי הקצירה היא תכלית החרושה והזריעה.

"הלוא צייתי את הנערים לבלתי נגעך" – זה בחינת סתימת העינים, שצריך לסגורם, ולחבר הראות לכוננו אל התכלית פנ"ל, פי בלא זה אי אפשר להסתכל על התכלית פנ"ל. וזה: הלוא צייתי את הנערים – לשון צותא והתחברות, שצריך לצות ולחבר הראות פנ"ל. והעינים נקראים געים, פי הם משרתי השכל פנ"ל, פי הראות הוא שליח ומשרת להשכל פנ"ל. וזהו: לבלתי נגעך – בחינת נגעי הנפש. פי כשהראות נתפור ורואה כל מה

לחכם". רות היא בחינת הנפש, שממנה יוצא הדבור של התפלות והשירות והתשבחות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ט): 'למה נקרא שמה רות? שממנה יצא דוד, שרונה להקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות'. הלוא שמעת בתי – פי הנפש היא בת השכל פנ"ל. וזהו: הלוא שמעת, הינו השמע לאוניד מה שאתה מוציא בפיך, הינו הטח אוניד ושמע בקשת הדבור ותחננוני, שמבקש ומתחנן לבל תתפרד ממנו פנ"ל:

וזהו: "אל תלכי ללקט בשרה אחר" – פנ"ל, פי כל האותיות והדבורים הם לקוטים וקרים, שמלקטים בשדות עליונים פנ"ל, והדבור מבקש מהנפש לבל תלך מאתו ללקט לקוטים אחרים פנ"ל. אך זה אי אפשר, פי צריך לילך וללקט יותר פנ"ל,

ביאורים

והדבור מבקש מהנפש לבל תלך מאתו ללקט לקוטים אחרים פנ"ל. אך זה אי אפשר, פי צריך לילך וללקט יותר פנ"ל, אד: "וגם ולא תעבורי מזה" – הינו שאפלו בשתלף לתבה אחרת, אל תעבר מתבה ראשונה פנ"ל, וזה נעשה על ידי שזוכה אל התכלית פנ"ל. וזהו: "עיניך בשרה אשר יקצרון" – הינו בחינת ההסתכלות על התכלית, פי הקצירה היא תכלית החרושה והזריעה, ולכן הקצירה רומזת על בחינת התכלית.

ומה שנאמר: "הלוא צייתי את הנערים לבלתי נגעך" – זה בחינת סתימת העינים, שצריך לסגורם, ולחבר הראות לכוננו אל התכלית פנ"ל, פי בלא זה אי אפשר להסתכל על התכלית פנ"ל. וזהו: "הלוא צייתי את הנערים" – לשון צותא והתחברות, שצריך לצות ולחבר הראות פנ"ל. והעינים נקראים געים, פי הם משרתי השכל פנ"ל, פי הראות הוא שליח ומשרת להשכל פנ"ל, כמבואר לעיל באות ג, שהראות הוא משרת ושליח של המוח, להביא את הדבר שרואה לתוך

על השכל. "רות" היא בחינת הנפש, שממנה יוצא הדבור של התפלות והשירות והתשבחות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ט): 'למה נקרא שמה רות? שממנה יצא דוד, שרונה להקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות', הרי ש"רות" רומז על ענין השירות והתשבחות, ולכן "רות" רומז על הנפש שממנה יוצא הדיבור של השירות והתשבחות, כמבואר לעיל באות ב, שהדיבור יוצא מהנפש. וזהו: "ויאמר בעז אל רות", שהשכל אומר אל הנפש: "הלוא שמעת בתי" – פי הנפש היא בת השכל פנ"ל, כמבואר לעיל באות ד. וזהו: "הלוא שמעת", הינו השמע לאוניד מה שאתה מוציא בפיך, הינו אתה הנפש הטח אוניד ושמע בקשת הדבור ותחננוני, שמבקש ומתחנן לבל תתפרד ממנו פנ"ל, כמבואר לעיל באות ב.

ומה שהדיבור מתחנן ומבקש מהנפש זהו: "אל תלכי ללקט בשרה אחר" – פנ"ל, פי כל האותיות והדבורים הם לקוטים וקרים, שמלקטים בשדות עליונים פנ"ל,

עיונים

כשמתפלל על פרנסה ועשירות יתפלל שה' יתברך יתן לו פרנסה או עשירות בזה האופן שייטיב מעשיו על ידי זה ויתקן ולא יקלקל חס ושלום על ידי זה, וכן בכל מה שמבקש ומתפלל וכו"ל.

כלים לקבל שפע החסד, ואז דייקא אחר שהתפלל כראוי תבוא לו השפע לטובה ולברכה כנ"ל, אבל עיקר התפילה צריך שתהיה באמת בשביל תכלית הנצחי, כי עיקר שלימות התפילה הוא רק כשמתכלין על התכלית וכו', כגון

המוחין, שהם הכלים של השכל, על-ידי הרשימו שגשאר מהבטול כנ"ל, ומשם שותה הנפש לכבות צמאונה כנ"ל. וזה: "ושתית מאשר ישאבון הנערים" – כי הנערים, שהם עיני השכל, הם שואבין התחדשות התורה מהרשימו שגשאר מההסתכלות על התכלית כנ"ל, ועל-ידי-זה נתבטלן היסורין אחר-כך ומכבין צמאון הנפש כנ"ל:

וזה בחינת הגן-עדן, בחינת משה ואהרן. גן הוא בחינת הנפש, בחינת (דמיה לא): "והיתה נפשם כגן רוה". ערן הוא בחינת התכלית, כי ערן עין לא ראתה (כמו שאמרו רז"ל בברכות לז:), בחינת בטול כנ"ל:

ביאורים

הנפש לכבות צמאונה כנ"ל. וזה: "ושתית מאשר ישאבון הנערים" – כי הנערים, שהם עיני השכל, הם שואבין התחדשות התורה מהרשימו שגשאר מההסתכלות על התכלית כנ"ל, ועל ידי זה נתבטלן היסורין אחר כך ומכבין צמאון הנפש כנ"ל.

וזה בחינת הגן ערן, בחינת משה ואהרן. גן הוא בחינת הנפש, בחינת מה שנאמר (דמיה לא): "והיתה נפשם כגן רוה", ורמוז בזה, שהנפש היא בחינת גן. ערן הוא בחינת התכלית, כי ערן עין לא ראתה (ששום נביא לא זכה לראות ולהשיג את המקום שנקרא ערן, ששם יקבלו הצדיקים שכר לעתיד לבוא) (כמו שאמרו רבותינו ז"ל בברכות לד:), ויעין לא ראתה רומז על בחינת בטול אל התכלית על ידי סתימת העינים כנ"ל, וזהו בחינת גן ערן, שעל ידי הביטול אל התכלית, שהוא בחינת ערן, מכבים את צמאון הנפש, שהיא בחינת גן.

עיונים

העין הגשמית יכולה להביט בו, ולכן צריך עצימת העינים, וזהו בחינת עין לא ראתה.

וכתב עוד שמוהרנ"ת סיפר שרבינו ז"ל בשעת אמירת תורה זו הפליא ברוח קדשו וחכמתו ועצם את עיניו על ידי האצבע כשדיבר מענין זה, וזהו גם כן בחינת מראה באצבע המובא לקמן.

וכתב עוד, כי לפי זה מבואר שעל ידי שהנשמות מתעוררים מלמטה ועוצמים את עיניהם כדי להתבטל אל התכלית, על ידי זה הם גורמים להתעוררות מלמעלה לתקן ולרפא את עיני בעל השדה המשגיח על הנשמות, שיוכל לצפות ולראות איך להביא אותם אל הביטול הנפלא יותר, וממילא על ידי זה הם עוצמים יותר את עיניהם ומתבטלים יותר אל התכלית, ואז

שקפניו, הינו שאינו סותם וסוגר עיניו מחוץ דהאי עלמא כנ"ל, זהו בחינת נגעי הנפש. וצריך לצנות ולחבר את הנערים, דהינו הראות, לבלי להסתכל מן הצד על הכלי עולם הזה, לבלתי לנגע את הנפש, ואז יוכל להסתכל על התכלית כנ"ל.

ואז, על-ידי ההסתכלות על התכלית, נתבטלן כל היסורין כנ"ל. אך אחר-כך, כששכב מהבטול, מתגברין היסורין ביותר כנ"ל, שנה בחינת צמאון הנפש כנ"ל. וזה: "וצמת והלכת אל הכלים ושתית מאשר ישאבון הנערים" – כי לכבות הצמאון הוא על-ידי התחדשות התורה, שמקבלין

המוח. וזהו: "לבלתי נגעד" – בחינת נגעי הנפש. כי כשהראות נתפזר ורואה כל מה שקפניו, הינו שאינו סותם וסוגר עיניו מחוץ דהאי עלמא – מראיית העולם הזה כנ"ל, זהו בחינת נגעי הנפש. וצריך לצנות ולחבר את הנערים, דהינו הראות, לבלי להסתכל מן הצד על הכלי עולם הזה, לבלתי לנגע את הנפש, ואז יוכל להסתכל על התכלית כנ"ל.

ואז, על ידי ההסתכלות על התכלית, נתבטלן כל היסורין כנ"ל. אך אחר כך, כששכב מהבטול אל התכלית, מתגברין היסורין ביותר כנ"ל, שנה בחינת צמאון הנפש כנ"ל. וזה: "וצמת והלכת אל הכלים ושתית מאשר ישאבון הנערים" – כי לכבות הצמאון הוא על ידי התחדשות התורה, שמקבלין המוחין, שהם הכלים של השכל, על ידי הרשימו – הרושם והסימן שגשאר מהבטול אל התכלית כנ"ל, ומשם שותה

ביאור הפסוק "כע רוה"

כגן רוה: במצודות דוד שם פירש: "כגן רוה – יהיו שביעים בטובה, כגן הירק השביעה בכל עת, כי הדרך להשקותה ברגלי".

הערן הוא רחוק מאוד מגשמיית העולם הזה, לכן אין העין הגשמית יכולה להביט בו

עין לא ראתה: בביאור הליקוטים כתב, כי על פי זה מבואר יותר מה שמוכר לעיל שהביטול את התכלית הוא על ידי שעוצמים את העינים באצבע, ועל ידי זה זוכים להמשיך את התורה מבחינת הערן, כי אף שהעינים עצמם הם כלי המוחין ומשרתיו כדי להשיג את בחינת הערן, כמבואר לעיל, אבל מכיון שהערן הוא רחוק מאוד מגשמיית העולם הזה, לכן אין

מִשֶׁם בָּאָה הַתּוֹרָה עַל־יְדֵי הַכְּלִים, כְּמוֹ שְׁמֵבְאָר שָׁם. וְזֶה בְּחִינַת מְרָאָה בְּאֶצְבְּעוֹ. מְרָאָה, זֶה בְּחִינַת הַמְרָאָה וְהַזְרִיחָה שֶׁל הַרְשִׁימוֹ, שְׁמֵשֶׁם בָּאָה הַתּוֹרָה. וְזֶה בְּחִינַת מְרָאָה בְּאֶצְבְּעוֹ, בְּחִינַת הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת (שמות לא): "אֶצְבַּע אֱלֹקִים":

וְזֶה בְּחִינַת: 'עֲתִיד הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לַעֲשׂוֹת מְחֹל לְצַדִּיקִים לְעֲתִיד לְבֹא, וְכָל אֶחָד מְרָאָה בְּאֶצְבְּעוֹ וְכו'' (תענית לא). מְחֹל, זֶה בְּחִינַת הַשְּׂמֻחָה, שֶׁהִיא כְּלִי לְקַבְּלַת הַתּוֹרָה כְּנ"ל, וְכָל זֶה עַל־יְדֵי הַכְּפֹּל, שֶׁעַל־יְדֵי הַזְרִיחָה שֶׁל הַרְשִׁימוֹ מִן הַכְּפֹּל,

ביאורים

מתמלא שמחה, והשמחה היא כלי להתחדשות התורה, כְּמוֹ שְׁמֵבְאָר שָׁם. וְזֶה בְּחִינַת 'מְרָאָה בְּאֶצְבְּעוֹ'. 'מְרָאָה', זֶה בְּחִינַת הַמְרָאָה וְהַזְרִיחָה שֶׁל הַרְשִׁימוֹ – הַרוּשֶׁם וְהַסִּימָן שֶׁנִּשְׂאָר מֵהַכִּיטוּל אֶל הַתְּכֵלִית, שְׁמֵשֶׁם בָּאָה הַתּוֹרָה. וְזֶה בְּחִינַת 'מְרָאָה בְּאֶצְבְּעוֹ', ש"אֶצְבְּעוֹ" רומז על בְּחִינַת הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת מֵה שֶׁנִּשְׂאָר (שמות לא): "שְׁנֵי לֹחֹת הָעֵדוּת לֹחֹת אֶבֶן כְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹקִים". וְזֶה הַרְמוּז בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ ז"ל, כִּי כִּיצַד זֹכִים ל'מְחֹל' – לַשְּׂמֻחָה, עַל יְדֵי 'מְרָאָה בְּאֶצְבְּעוֹ' – עַל יְדֵי הַרוּשֶׁם וְהַסִּימָן שֶׁנִּשְׂאָר מֵהַכִּיטוּל אֶל הַתְּכֵלִית.

וְזֶה בְּחִינַת מֵה שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: 'עֲתִיד הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לַעֲשׂוֹת מְחֹל לְצַדִּיקִים לְעֲתִיד לְבֹא, וְהוּא יוֹשֵׁב בִּבְנֵיהֶם בְּגֵן עֵדֶן, וְכָל אֶחָד מְרָאָה בְּאֶצְבְּעוֹ וְכו'', שֶׁנִּשְׂאָר: "וְאָמַר בְּיוֹם הַהוּא, הִנֵּה אֲלַקְנִי זֶה קִוְיָנוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ, זֶה ה' קִוְיָנוּ לוֹ נְגִילָה וְנִשְׂמַחָה בִּישׁוּעָתוֹ" (תענית לא). וְרַמְזוּ בֹזֵה, כִּי 'מְחֹל', זֶה בְּחִינַת הַשְּׂמֻחָה, שֶׁהִיא כְּלִי לְקַבְּלַת הַתּוֹרָה כְּנ"ל, וְכָל זֶה עַל יְדֵי הַכְּפֹּל, שֶׁעַל יְדֵי הַזְרִיחָה שֶׁל הַרְשִׁימוֹ – הַרוּשֶׁם וְהַסִּימָן שֶׁנִּשְׂאָר כְּשֶׁכֵּל הָאָדָם מִן הַכְּפֹּל אֶל הַתְּכֵלִית, מִשֶׁם בָּאָה הַתּוֹרָה עַל יְדֵי הַכְּלִים, כִּי עַל יְדֵי הַרוּשֶׁם וְהַסִּימָן הַזֶּה הָאָדָם

עיונים

נפשות הצומחים בשדה, שצריך לייחדם בבחינת כולו אחד על ידי השמחה של מימי התורה.

הם גורמים יותר לתקן את עיני בעל השדה, וכך התיקונים חוזרים חלילה.

ביאור ענין אלו ואלו דברי אלקים חיים

בחינות אצבע אלקים: בפרפראות לחכמה כתב: עינין בהשמטות שבסוף סיפורי מעשיות, שם מבואר שמה שנאמר במאמר זה שצריך לעשות אחד מכל התפילה וכו', וזה בחינת התכלית שהוא כולו אחד וכו', זה נאמר בסוף יום ב' של ראש השנה ואמר שאח"כ הוא ראשי תיבות ד'ברי א'לקים חיים וכו'.

ונראה לעניות דעתי דרוצה לומר, כי ענין אלו ואלו דברי אלקים חיים הוא גם כן רק על ידי בחינת האחדות הנ"ל ששם נכלל הכל באחדות אחד, אף שנראה לכאורה שני הפכים ממש.

או אפשר דרוצה לומר, כי כשזוכין שדיבורי התפילה שלו הם בחינת דברי אלקים חיים, בחינת (ישעיה נ"א) ואשים דברי כפיך, המובא במאמר על אשר מעלתם סימן מ"ח (ועיין בלקוטי תנינא סימן א' תקעו ממשלה), ובבחינת (דברים י) הוא התלתך והוא אלקין, המובא בלקוטי תנינא סימן י"ט ובהשיחות (שבסוף ספורי מעשיות), אז זוכין שכל תיבות התפילה יהיו בבחינת אחדות אחד המבוואר כאן, מאחר שהם בחינת דבר ה' ממש, וכמו שדרשו רבותינו ז"ל על פסוק (תהלים ס"ב) אחת דיבר אלקים וכו' שכל הדיבורות בדיבור אחד נאמרו.

וכתב עוד, כי הנה מלבד הרב טוב הצפון בבחינת העדן והתכלית, הרי שגם היסורים של האדם נהפכים לטוב כשהאדם זוכה להשיג את הדעת של העדן והתכלית, כי מבין את כוונת ה' יתברך ביסורים אלו שהוא רק לטובתו, וזה נעשה על ידי הביטול אל התכלית ומימי התורה ששואבים ומקבלים מהתכלית, ואפילו אותם הרחוקים והמקולקלים שאינם רוצים כלל להתבטל אל התכלית, ועל ידי זה מתגבר עליהם יותר היסורים והמכאובים והצער שלהם, אבל על ידי ריבוי הצער והיסורים שלהם מתגבר בתכלית ההיפך שגם הם יסתכלו ויביטו אל התכלית, עד שבפשיטות נטבע בנפש כל אדם שבעולם לעצום את עיניו בשעת הצער, עד שעל ידי זה נהפך גם ריבוי הצער לבחינת כולו טוב, ולא יהיה שום רע בעולם כלל.

וכתב עוד, כי לפי המובא כאן שגן הוא הנפש ועדן הוא התכלית, ונתבאר לעיל שהגן הוא השדה העליונה, ובפרטיות הגן הוא הדיבורים היוצאים מהנפש ובכלליות הגן הוא המקום שגדלים בו כל הנפשות, יתבאר הפסוק "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים", שמהעדן שהוא התכלית יוצא ונמשך הנהר של מימי התורה להשקות את הגן שהוא השדה, ומשם יפרד והיה לארבע ראשים שהם ארבעה מינים של